

Upravištvu: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inzeratni oddelk: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5 — Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina: mesečno Lir 18.—
za inozemstvo vključno s poštnimi stroški
Lir 36.50.
Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad extra:
Unione Pubblicità Italiana S. A. M^o NO

Si è nuovamente accesa la battaglia sul fronte tunisino

13 velivoli nemici abbattuti dalla caccia o dalle batterie della difesa

In Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 7 aprile 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 1047:

La battaglia si è nuovamente accesa su ampio fronte nel settore meridionale tunisino ove il nemico, preceduto da violenta preparazione di artiglieria ha attaccato con largo impiego di mezzi corazzati.

Dalla caccia italo-germanica sono stati abbattuti in combattimento sei aerei e un altro veniva distrutto dalle batterie della difesa.

V Tunisu se je začela nova bitka

13 sovražnih letal sestreljenih od lovcev ali obrambnih baterij

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 7. aprila naslednje 1047. vojno poročilo:

Bitka je na novo vzplamtelja na širokem bojišču v južnem tunisinskem odseku, kjer je sovražnik po siloviti topniški pripravi napadel ob široki uporabi oklopnih voz.

Italijanski in nemški lovci so v bojih sestrelili šest letal, sedmo letalo pa so uničili obrambne baterije.

Včeraj popoldne so skupine sovražnih letal metale bombe na kraje Trapani, Ra-

Nel pomeriggio di ieri formazioni di velivoli avversari sganciarono bombe sugli abitati di Trapani, Ragusa e Messina; sono segnalati danni gravi a fabbricati civili, 40 morti e oltre 100 feriti tra la popolazione di Trapani, sei morti e 9 feriti a Messina.

In queste incursioni il nemico perdeva sette apparecchi: Colpiti da nostri cacciatori due cadevano nei pressi di Capo Spartivento. Centri dalle artiglierie contraeree tre precipitavano in mare presso Trapani, uno al largo di Taormina e uno in vicinanza di Scicli (Ragusa).

gusa in Messina. Zabeležena je huda škoda na zasebnih poslopijih, 40 smrtnih žrtev in nad 100 ranjenih med prebivalstvom v Trapaniju in 6 mrtvih in 9 ranjenih v Mes-sini.

Pri teh napadih je sovražnik izgubil 7 letal, dve, ki so jih zadel naš lovci, sta padli v morje v bližini rta d'Armi in rta Spartivento, tri nadaljnja letala, ki jih je zadelo protiletalsko topništvo, so padla v morje pri Trapaniju v bližini Taormine in Scicli (Ragusa).

Pregled bojev na tunisinskem področju

Eisenhowru se ni posrečilo razcepiti osovinskih sil

Rim, 6. apr. s. Ako presojamo poslednje dogodek v Tunisu, se nam takoj pokaže medsebojna odvisnost in logična povezanost posameznih premikov oboroženih sil Osi, ki se bore na severnem, zapadnem in južnem bojišču. Te armade, ki so bile prvotno po prostoru med seboj ločene, niso nastopale osamljene, temveč kot sestavni del enega samega vojnega stroja, ki je bil tesno povezan čeprav po spretnem manevriranju zelo prožen. Ko je v drugi tretjini meseca marca vedno bolj naraščajoče zbiranje sil 8. britanske armade proti Marethovi črti jasno odkrilo sovražno namero za udar na jugu, je severna armada prešla v napad v severnem odseku z namenom, da bi razbila sovražno razvrstitev in tako preprečila istosmerni napad v dveh odsekih. Akcija se je zaključila z uspehom za orozje Osi, izboljšala se je naša zasedba glede osvojenega ozemlja, zasedli smo križišče Gebel-Abiot in preprečili sovražniku uporabo tjakaj vodote ceeste, obenem pa zajeli nekaj tisoč ujetnikov in zaplenili orožje in strelivo, predvsem pa prekinili načrte angleško-ameriškega povelj-nišva.

Zadržanje zaveznikov čet v tej prvi ofenzivi je bilo sijajno. Na samem prizorišču borbe in v navzočnosti slavnih borev, ki so se udeležili bojev, je bil poveljnik nekakega našega polka bersaljerov odlikovan z železnim križcem. Tudi sovražnik sam je izredno priznal, da za let in gorečino naših bersaljerov, ko je objavil iz Londona po agenciji »British official Presse« z dne 14. marca med drugim: »Italijanski bersaljerji se prav tako z izredno hrabrostjo bore na severu Tunisa«.

Medtem pa so divizije ob Marethovi črti, kakor smo že zapisali v nekem zasebnem poročilu, najprej zaporedoma strle sovražne napade, prizadele sovražniku hude izgube in prekinjale obkolitveni britanski načrt, umikajoč se na nove že vnaprej določene postojanke. Tedaj so divizije severne armade odlično vzdržale udar močnih sovražnih sil. Tudi to pot so se vojaki, tankisti in topničarji borili z izredno odločnostjo. V odseku pri Sedžanu, na cesti, ki vodi v Bizerto, sta se naš polk bersaljerjev in polk nemških grenadijev spopadla z močnejšim sovražnikom in navzile trpkim izgubam vzdržala njegov naskok s sr-ditim odporom. Naši bersaljeri, ki so bili po ostrbi borbi obkoljeni, ki so polnih 24 ur borili na osparanih postojankah tako junaka, da so zbudili občudovanje nemških tovaršev. Na-poleto so se prebili in dosegli nove postojanke. Sovražnik je tedaj poskušal »razcepiti« v dva dela zavezniške armade, kar bi imelo nevarne posledice, toda tudi tega namena ni dosegel spričo trdovratne in prožne obrambe Italijanov in Nemcev. Ameriški državni podtajnik v vojnem ministrstvu Stimson je moral na ti-skovni konferenci priznati, da se generalu Eisenhowru ni posrečilo razbiti sil Osi in da bodo zaradi tega združene italijansko-nemške armade, čeprav so močno preizkušene, »tvorile skupino, ki bo lahko organizirala močan odpor in razvila uspešno akcijo«. Združitev oboroženih sil Osi je pripomnil Stimson bo o-mogočila sestavo močne vojske na zelo majh-nem področju, ki razpolaga z odličnimi obramb-nimi postojankami, tako da bodo te čete lah-ko nudile srdit odpor.

Na teh »obrambnih postojankah« vzdržujejo sedaj vojaki Osi, čeprav so po številu in predvsem po sredstvih sibejski nego sovražnik, novo fazo velike afriške bitke z nečrpno vero in nezlomljivo voljo do borbe. Zavedajoč se, da se je treba boriti do skrajnosti za obrambo tega, kar predstavlja trdnjavo Italije in Ev-rope.

Junaštva italijanskih letalcev

Rim, 6. apr. s. Kakor je že bilo javljeno v poročilu št. 1037, so dne 27. marca skupne torpednih letal napadle velik sovražni konvoj v bližini alžirske obale. Napad je bil zelo tvegan in težaven, predvsem zaradi nizkih oblakov in pogostih nalivov, vendar je bilo treba po vsej sili preprečiti, da bi sovražne armade, ki se bore v Tunisu, prejele dragoceno oskrbo. Zato so se italijanska torpedna letala spustila v na-pad ne glede na vihar, ki je divjal nad Sredozemljem. Zaradi slebe vidljivosti so se morale skupaj ločiti. Sovražni odpor

Seja vlade pod predsedstvom Duceja

Sprejeta je bila vrsta pomembnih sklepov — Oficirji vojni invalidi lahko ostanejo v aktivni službi — Okrepljena disciplina potrošnje

Rim, 6. aprila s. Danes dopoldne ob 10. uri se je pod Ducejevim predsedstvom sestel ministrski svet. Tajniške posle je opravil državni tajnik v predsedstvu vlade. Ministrski svet je odobril poleg ukre-pov redne uprave še naslednje ukrepe:

Predsedništvo vlade

Na Ducejev predlog je bil odoben osnu-tek zakona, ki glede na učinke zapuščin-skega davka na dediščno adoptantov istovetno adoptirance in posinovljence z zakon-skimi otroci, v kolikor so sirote padli za vojno stvar v sedanjih vojni, in sicer tako, da se adoptiranci in posinovljenci upoštevajo pri številu zakonskih sinov za določitev višine davkov. Tako se ustanovi adoptiranja in posinovljenja bolj prilaga-jata bistvu družine glede navedenih orga-nov na področju, kakršno je dedno pod-ročje, kjer doslej zakonske omejitve nave-denih dveh ustanov niso prihajale do iz-raza. Ukrep bo torej pospeševal adoptacijo in posinovljenje sirot iz sedanje vojne in bo tako pomenil novo poklonitev in priznanje spominu tistih, ki so na bojišču ali zaradi letalskih, pomorskih ali kakršnih drugih sovražnih napadov dali svoje živ-ljenje za rešitev Domovine.

Pravosodje

Na predlog pravosodnega ministra je bil odoben osnutek ukrepa, s katerim se povezujeja v enotno zakonodajno besedi-lo zakon z dne 1. julija 1941-XXI št. 645 in zakon z dne 3. decembra 1942-XXI št.

1359 o kazenski zaščiti discipline vojne po-trošnje. Novi ukrep je na eni strani stro-žji v pogledu zatiranja najhujših oblik odvzemanja blaga iz normalne potrošnje, na drugi strani pa dopušča omiljenje ka-zni za manjše disciplinske prestopke. Zločin odvzema blaga iz normalne potrošnje upošteva dve temeljni možnosti: prvo predstavlja verižništvo in pokupovanje blaga svobodne prodaje, drugo pa proti-zakonito dobavljanje racioniranega ali kakor koli v razdeljevanju omejenega bla-ga. Ta drugi primer se navadno hudo ka-znuje, razen v primeru, ko se dejanje iz-vrši v zvezi z majhno količino blaga in z izključnim namenom, da si kdo preskrbi blago za lastno potrošnjo ali potrošnjo svoje družine. Ostanjejo pa v veljavi v okviru zgoraj navedene povezanosti obli-ke odvzema blaga, ki so kvalificirane po velikem obsegu in po odvratnosti speku-lativnega namena ali pa po lastnosti kriv-ca, kakor to predvidevajo veljavne do-ložbe, kot zločini, ki spadajo v pristojnost posebnega državnega sodišča. Naposled se je uredila tudi izključna oblast prefekta glede na predložitev prijav sodni oblasti, s čimer se je priznal tudi politični inter-es za zatiranje kršitev discipline prehra-ne in potreba enotne vodilne oblasti v za-davi prehrane pokrajine.

Nadalje je bil sprejet osnutek zakona, ki vsebuje določbe o »odnem osebah. Izjemne okoliščine, ki so v zvezi s sedanjim vojni-m stanjem zahtevajo izvedbo nekaterih do-ložb za sodno osebe in zakone, ki naj ure-jajo kariero uradništva sodnih tajništvev.

zlasti določb, ki predpisujejo dolžnost so-dnikov in tajnika, dodeljenih k nesodnim uradom, in za tajnike s podrejenimi funk-cijami, da imajo za seboj določeno dobo iz-vrševanja sodnih poslov, in sicer vodilnih poslov v smislu sodelovanja pri natečajih za višjo položajno skupino. Ukrep je za-časnega značaja in bo prenehal, čim bo mo-gote zagotoviti normalno poslovanje teh služb.

Osnutek ukrepa o ustanovitvi posebnega odseka pri vrhovnem kasnakem sodišču izvaja določbe Ducejevega razglaš z dne 28. septembra 1942-XXX v zvezi s členom 13. razglaš z dne 17. maja 1941-XXX, ki predvidevajo ustanovitev posebnega me-šana odseka pri vrhovnem kasnakem so-dišču za presojo pritožb v civilnih in ka-zenskih zadevah, ki se vlagajo ali se lahko vložijo na osnovi bivših jugoslovanskih za-konov proti sodbam sodnih organov pri-ključnega dalmatinskega ozemlja, kakor tudi za ureditev pristojnosti in rešitev pra-vosodnih sporov in sporov o nalogah.

Finančno ministrstvo

Na predlog finančnega ministra je bilo sprejetih nekaj ukrepov, ki se nanašajo na prilagoditve in spremembe višine nekate-rih davkov, nadalje osnutek Kr. ukaza za-kona glede akreditivnih nalogov za plačilo obrovov vojne odsodnine.

Dalje je bil sprejet osnutek zakona o po-oblastilu za brezplačen odstop vile Mira-belling občinama Milan in Monza. Vila leži v parku v Monzi in bo odsele namenjena poljedelski šoli za vojne pobablence. Odo-breni so bili tudi osnutki zakona o podaljšanju poslovanja davčnih komisij za dv-letje 29. oktobra 1943-XXII — 28. oktobra 1945-XXIV, osnutek zakona o novem bes-di-lu zakona o hipoteknih davkih ter neka-teri ukrepi upravnega značaja.

Vojno ministrstvo

Na predlog Duceja kot vojnega ministra je bil odoben osnutek zakona, ki urja stalno službovanje oficirjev na njih lastno prošnjo in se jim zato prizna vojna pokoj-nina. Ta zakonski osnutek je bil jdan v istem duhu kakor nedavni ukrep, ki se je nanašal na vse pod zastavo. Čut narodne vzajemnosti, ki zahteva, da se v-le ideal-ne vztrajanja pod zastavami povezujejo v eno samo veliko supino vsi, ki so padli z orožjem v roki in ki so to orožje dr-žali v rokah za veličino in bodočnost Do-movine, ni mogel biti brezbržen tudi na-sproti tistim, ki so s svojim žrtvovanjem in svojo krvjo potrdili vero v svoje delo, potem ko so najboljše svoje duhovne sile porabili za vojaško pripravljenost urzave. Kakor je znano, je po dosedanjih »določbah oficir, ki je postal trajno nesposoben za brezposojno vojaško službo, čeprav je bila ta nesposobnost povzročena po razi v voj-ni, prenehal v svoji aktivni vojaški službi in se v skladu z obsegom in stopnjo svoje nesposobnosti postavil v rezervo ali ce-polnoma odpustil, pri čemer ima samo pra-viso do vojne pokojnine.

Te določbe, ki so izhajale iz potrebe, da se zagotovi kadrov vojske njih popolna fizična učinkovitost, so sicer na eni strani z vojno pokojnino jamčile aktivnim oficir-jem, ki so postali invalidi zaradi vojnih ran, primerno materialno osnovo, na dru-gi strani pa niso jamčile tako zadovoljivo njihovega moralnega položaja, kajti za-častnika, ki se je odločil za vojaško kari-ero po globokem notranjem nagnjenju, po-meni dejstvo, da mu je zaprt možnost aktivnega delovanja v vrstah vojske, ne le enostavno prekinitev kakršne koli pokle-ne delavnosti, temveč pomeni istosčasno opoved prostovoljno izbranemu poslanstvu, ko se mora odpovedati življenjskemu ide-alu, ki si ga je bil postavil v prvih letih mladosti in ga je ljubljeno leta in leta za-sledoval. Da bi se odpravila ta neprijetna pomanjkljivost moralnega značaja, je bil izdan sedanji zakonodajni ukrep, ki na eni strani prizadetim olajšuje njihov neprij-ten položaj, na drugi strani pa zagotavlja vojski nad vse koristno rezervo hrabrih in izkušenih oficirjev.

Po tem ukrepu lahko oficirji v stalni efektivni službi, ki so dosegli vojno pokoj-nino zaradi vojnih ran, na svojo prošnjo ostanejo v trajni efektivni službi, ako so spoznani za sposobne za pogojno vojaško službo, pri čemer se vpisujejo v poseben se-znam, nazvan seznam oficirjev vojnih inva-lidov v trajni službi. Kdor je vpisan v ta seznam in velja za enake starostne meje, ki so določene za častnike v aktivni službi, ima možnost, ako izpolnjuje gotove pogo-je, da napreduje v kariero do generala, pa naj bo njihova sarža v trenutku prehoda v zgoraj navedeni poseben seznam kakršna koli. Njim v korist je določeno tudi zviša-nje vojne pokojnine z vsami drugimi do-plačili, ki odgovarjajo stopnji. Ukrep istočasno ukinja sedanje kategorije »vzdrža-vanih« častnikov, kakor tudi »reaktivira-nee« in določa za prve po zakonu, da osta-nejo še nadalje vpisani v seznam aktivnih častnikov, za druge pa ne glede na njih prvotno kategorijo prehod v seznam aktiv-nih oficirjev ali v seznam aktivnih oficir-jev vojnih invalidov, in sicer po splošnem ponovnem pregledu, ki naj ugotovi stopnjo njihove telesne sposobnosti. To so v glavni obliki značilnosti in pomen današnjega ukrepa ministrskega sveta.

Narodna vzgoja

Na predlog ministra za narodno vzgojo je bil sprejet osnutek zakona, ki se tiče ustanovitve posebnega državnega središča za študij Verdia. Da bi se ustreglo glo-boko občuteni potrebi na področju italiaj-ske glasbene kulture, se ustanavlja v Be-ssetu državno središče Verdijevih studijev, ki ima nalogo, da pospešuje in vzporeja

Nadaljevanje na 2. strani

Uspehi nemških podmornic

14 ladij s 102.000 tonami potopljenih, 5 nadaljnjih torpe-diranih — Visoko odlikovanje admirala Dönitz

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 7. aprila. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je ob-javilo danes naslednje izredno poročilo:

Naše podmornice so potopile v hudih borbah proti sovražnemu dovozu na Atlan-tiku in Sredozemskem morju zopet 14 polno-natorjenih ladij s skupno 102.000 br-reg. tonami in en rušilec. Pet nadaljnjih ladij je bilo torpediranih, vendar njihove potopitve zaradi takojšnje hude obrambe ni bilo mogoče opazovati.

V Biskajskem zalivu je ena izmed naših podmornic sestrelila težak sovražni bomb-nik, ki jo je skušal napasti.

Hitler je sprejel danes v glavnem stanu vrhovnega poveljništva vojne mornarice ve-likega admirala Dönitza in mu izročil v pri-znanje njegovih izrednih zaslug za vodstvo podmorniške vojske kot 223. vojaku nemške oborožitvene sile hrastov list k viteškemu križu reda železnega križa.

Na vzhodni fronti manjši spopadi

Uspešne operacije ob srednjem Doncu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 7. apr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je ob-javilo danes naslednje poročilo:

S vzhodne fronte poročajo samo tri ne-katerih odsekov o živahnem krajevnem bojnem delovanju. Posamezni z močnim topniškim ognjem podprti sovjetski napad-ji so se izjalovili. Lastna napadalna ak-cija ob srednjem Doncu je dosegla zastav-ljene cilje proti žilavemu odporu sovráž-nika.

Pri uspešni akciji v severnem odseku fronte je napadalni oddelek divizije špan-skih prostovoljcev razdelil 14 bunkerjev in privlekel ujetnike.

Na južni tunisiki fronti je sovražnik po močni topniški pripravi zopet prešel v na-pad. Boji so v polnem teku.

En angleški bombnik je bil sestreljen pri poskusu, da bi obstrlel nekaj kraj v se-vero-zapadni Nemčiji.

Izgube prebivalstva v Antverpnu med terorističnim napadom angleško-ameriških letalskih oddelkov 5. aprila so se povišai-nad 2000 mrtvih.

Sovjetski poraz pri Orlu

Berlin, 6. apr. s. O ofenzivni akciji, ki so jo zaključile nemške čete vzhodno od Orla, se v vojaških krogih doznava jo na-slednje podrobnosti:

V noči 3. aprila so nemške čete v tem odseku bojišča nepričakovano in brez prej-snje topniške priprave napadle kraj, kjer so bile sovražne sile zelo močne. Po srdi-tih bojih na nož, ki so se vodili po cestah in v hišah majhnega mesta, so bile sovjet-ske čete deloma uničene, deloma pa pri-siljene umakniti se preko nekakega hudourni-ka, ki je zelo narasel zaradi odjuga. Proti zori so nemške čete že zasedle kraj. Vredno je opozoriti pri tem na znatno razliko v izgubah obeh vojujočih se strank, kar nam dokazuje taktično in oborožitve-no premoč nemških čet. Sovjetske čete so namreč izgubile 240 mošt in pustile v nem-skih rokah 51 ujetnikov, med njimi 7 ofi-cirjev, nadalje 12 strojnic, 6 lahkih mož-narjev in mnogo pušk. Nemci pa so izgu-bili samo 4 vojaške, dočim je bilo 25 ranje-nih.

Berlin, 6. apr. s. Oddelki neke nemške divizije so v mesecu marcu južnovzhodni od Orla sestrelili 7 sovražnih letal, ki so bila v sestavi sovjetske letalske skupne in ki so se spustila na 50 metrov, da bi napadla nemške postojanke. Ako upošte-vamo še ta uspeh, o katerem se je sedaj zvedelo, se je število samo od vojske v mesecu marcu uničenih boljševiških letal dvignilo na 36, od začetka vojne dalje pa na 1177.

Čiščenje ob Doncu

Berlin, 6. aprila s. V dopolnitev včerajš-njega poročila nemških oboroženih sil se doznava, da so nemške čete včeraj nade-ljvale svoje očistevalno delo ob srednjem Doncu in vrgle sovražnika z neke višine, kjer se je srdito upiral. Vsi sovražni pro-tinapadi so ostali brez uspeha. Bolj proti severu pri Balaklaji se je nemška pehota z naskokom polastila trdovratno branje-

nega kraja in dosegla breg Donca v dol-žini 7 km. Zaman je sovražnik z zapornim ognjem z nasprotnega brega reke skušal ustaviti zmagoviti pohod nemških čet. Po-memben delež pri teh uspešnih bojih ima nemško letalstvo, ki je v najnižjem poletu bombardiralo sovražne postojanke in zbirališča sovražnih čet. Južno od Ilmen-skega jezera so sovjetske čete znova po-skušale nagle udare vdreti v nemške bo-jeve črte, vendar so se vsi ti poizkusi zru-šili. Tudi poskusi napadalnih sovražnih oddelkov so ostali brez uspeha in so bolj-ševiki pustili na bojišču mnogo mrtvih.

19 ameriških in angleških letal sestreljenih

Berlin, 6. apr. s. O večeršnjem napadu ameriških bombnikov v spremstvu britan-skih lovcev na zasedeno ozemlje na zapa-du se doznava jo tukajšnjih vojaških kro-gih naslednje podrobnosti:

Cim so nemški lovci opazili angleško-ameriško skupino, ki je letela zelo visoko, so se takoj dvignili v zrak in prišli-li so-raznika v ostre dvoboje ter po nekaj mi-nutah borb zbili na zemljo prvo sovražno štirimotorno letalo, čeprav posadka ni ime-la časa, da bi se rešila. Kmalu nato je bil v višini 8000 m zadet drugi bombnik, ki je začel naglo padati in je v vso silo treščil na tla. Več nadaljnjih bombnikov je do-le-tela ista usoda, kajti nemški lovci so po-kazali izredno spretnost in so v nekaj mi-nutah popolnoma razbili sovražno skupino. Nekatera velika ameriška letala, ki so bi-la izpostavljena izstrelkom nemških letal, so se v zraku raztreščila na tisoč kosov. Druga, ki so bila smrtno zadeta, so treščila na tla in zgorela. Tudi britanski lov-ci v spremstvu, ki spričo delovanja nem-skih lovcev niso mogli niti poseči v boje, so popadali drug za drugim na tla, zadeti bodisi v motorje, bodisi v pilotske kabine. V kratkem času so nemški lovci zadeli in uničili tri letala tipa »Spitfire«, a se s tem uspehom niso že zadovoljili in so zasle-do-vali že zelo zdesetkano angleško-ameriško letalsko skupino na njenem povratku in sestrelili nadaljnja sovražna letala. Sovraž-nik je skupno pri tem napadu izgubil 19 letal, izmed katerih so jih 16 sestrelili lovci v letalskih dvobojih, 3 pa protiletalska obramba. Vsa nemška letala so se vrnila na svoje oporišče.

Pariz, 6. aprila s. Nadaljujoč svoje ter-roristične napade na francosko ozemlje je angleško-ameriško letalstvo bombardiralo kraje v Bretaniji, Normandiji in v severni Franciji ter posebno zadelo Brest, Saint Brieu, Rouen in Abbeville. V vseh zadetih krajih je mnogo žrtev med francoskim ci-vilnim prebivalstvom in tudi škoda na za-sebnih postopjih, šolah in bolnišnicah je znatna.

Žrtve letalskega napada na Antwerpen

Berlin, 7. apr. s. Število doslej ugotovljenih žrtev zaradi angleškoameriškega terorističnega napada na Antwerpen je naraslo na 2008. V zvezi s tem pripominjajo tu, da je v vsej vojni na belgijskih tleh leta 1940 po uradni podatkih padlo samo 7000 belgijskih vojakov.

Nadaljevanje s 1. strani

studije in preiskave o življenju in umetnosti največjega skladatelja, kakor tudi vsa kulturna gibanja, ki so v zvezi z njegovo glasbeno in umetniško osebnostjo.

Dalje sta bila sprejeta osnutki, ki odobruje pravilnik o letnih in triletnih tečajih za pouk v obnovitvenih delih, ki naj bi zagotovili sposobnost mojstrov na področju poklicnih obnovitvenih del, ter osnutek Kr. ukaza o priznanju službe učiteljev tehnične stroke.

Ministrstvo za javna dela

Na predlog ministrstva za javna dela sta bila sprejeta osnutki zakona, ki ureja splošno uporabo najnižjih stalnih vpisnih in prepisnih pristojbin pri nepremičninskih registriranih, kolikor gre za lastninske spremembe pri nepremičninah, ki jih razlaga občine v zvezi z izvrševanjem regulacijskih načrtov, ter osnutek zakona, s katerim se vrača pristojnost na področju polnih meloracij, v kolikor gre za del ozemlja pokrajine Frosinone, ki je poprej spadalo v okrožje uklenjenega skrbstva za javna dela v Caserti, ministrstvu za poljedelstvo in gozdo.

Ministrstvo za korporacije

Na predlog ministra za korporacije so bili sprejeti: osnutek zakona za izboljšanje higienskih in socialnih razmer delavcev v žvepljenih rudnikih. Za dosedo tega namerava dajati novi ukrep zavodu italijanskega žvepla pravico, da nadomesti zasebno pobudo pri gradnji higienskih in socialnih naprav na polju žvepljenih rudnikov;

osnutek kr. ukaza o organizaciji služb, ki so podrejene splošnemu rudniškemu in težko industrijskemu vodstvu pri ministrstvu za korporacije. Ukrep predvideva večje osredotočenje rudniških uradov v primeri s sedanjo organizacijo, da bi postalo tako nadzorstvo nad rudniškim delovanjem čim hitreje in uspešnejše;

osnutek ukrepa, s katerim se prepoveduje podjetjem, da bi od 1. maja t. l. jemale v službo moške osebe v starosti od 16 do 55 let, ki bi bilo zaposleno v obliki prodajalca programov ali častnih straž in podobnih služb v javnih prireditvenih lokalih, pri delih čiščenja vozov, lokalov, trgov in podobnih prostorov na železniških postajah, konduktirjev ali biljeterjev v mestnih prevozi, natakarjev, garderobierjev, kuhinjskega osebja (z izključitvijo kuharjev) in nižje postrežniške osebje v hotelih, okreviščih in javnih obratih, postrežnikov v kopalnicah (z izključitvijo tistih, ki služijo za varovanje kopalcev) in postrežnega osebja v okreviščih in kopalnicah in termalnih podjetjih, postrežnega osebja v trgovinah oblačilne stroke, konfekcijskih trgovinah, trgovinah s čevlji, trgovinah z umetniškimi predmeti, parfumerijah in blaginjskega osebja pri vseh trgovskih podjetjih. Gori navedene prepovedi pa se ne tičejo pohabljencev in invalidov, ki so takšni iz nacionalnega razloga ali so utrpeli poškodbe pri delu.

Ministrstvo za ljudsko vzgojo

Na predlog ministra za ljudsko vzgojo je bil odoben osnutek ukrepa, ki zahteva pri ustanavljanju novih založniških podjetij poprežno dovoljenje ministrstva za ljudsko kulturo. Ukrep je bil trdin glede na ugotovitve, da so se v Italiji pojavila mnoga nova založništva brez resnega delovnega programa in ne da bi zanje knjižna trgovina čutila potrebo. Zato določa novi ukrep, da je v sedanji vojni dobil in do 6 mesecev po prenehanju sovražnosti ustanavljanje novih založniških podjetij in prenehanje že obstoječih podvrženo pristanku ministrstva za ljudsko kulturo. Tako se omejuje potreba papirja in se preprečuje možnost, da bi si kdo že v naprej pridobil koristi glede na bližnji zakon o disciplinirano delovanju, ki se pripravi.

Ministrstvo za menjave in valute

Na predlog ministra za menjave in valute je bil sprejet osnutek ukrepa, ki vsebuje nove določbe na področju uvoza, izvoza in gospodarskih odnosov z inozemstvom. Namen ukrepa je, da se še bolj poudari enoten značaj ureditve gospodarskih, trgovskih in finančnih odnosov med Italijo in drugimi državami, ki spadajo v pristojnost ministrstva za menjave in valute. V ta namen se natančneje ugotavlja področje uporabe oblasti, ki pritiče drugim upravam glede na posle, ki spadajo v pristojnost imenovanega ministrstva. Ukrep nadalje določa obseg nadzorstva ministrstva za menjave in valute nad zavodi, ki delujejo na mednarodnem trgovskem področju, zlasti pa nad onimi, ki so jim v skladu z več let veljavnimi predpisi bile zaupane naloge osrednjih urovnih in izvoznih zavodov.

Sprejet je bil daljši osnutek ukrepa, ki vsebuje določbe o izvzu in uvozu glede na bivše jugoslovansko ozemlje, ki je bilo priključeno Italiji. Ukrep razširja na imenovano ozemlje režim uvoznih prepovedi, ki velja v Kraljevini, in podreja izdajanje dovolilnic za izvoz in uvoz na tem ozemlju pristanku ministrstva za menjave in valute, čeprav sicer pušča v glavnem v veljavi določbe v zadevi menjave in valut, ki so bile pred priključitvijo izdane z Ducejevim razglasom z dne 21. aprila 1941-XIX. Pristanku ministrstva je lahko tudi splošnega značaja. Razen tega se ponovno potrjuje monopol v trgovini s plačilnimi sredstvi z inozemstvom v novih pokrajinah, ki pripada državnemu zavodu za menjave z inozemstvom.

Vojna proizvodnja

Na predlog ministrstva za vojno proizvodnjo je bil sprejet osnutek Kr. ukaza, ki potrjuje pravilnik za izvedbo ukaza zakona z dne 30. marca 1943-XXI, št. 123, o militarizaciji osebja pomožnih podjetij v skladu z militarizacijo, ki jo predvideva omenjen ukaz-zakon, določa sedaj odobreni pravilnik. Izenačenje hierarhij v podjetjih z vojaškimi hierarhijami v pogledu nastavlencev in pomožnih podjetij. S tem se priznava pomen nalog, ki jih izvajajo vodilni industrijski kader v vojni proizvodnji, kajti njih stavež je v gotovih mejah in s podobnimi simboli in hierarhijami izenačen, razen v pogledu vojne pokojnine, s položajem borov Oboroženih sil, pri čemer se obenem bolje opredeljujejo notranji odnosi med hierarhijami in nekaterih podjetij.

Seja vlade se je zaključila ob 12.30.

Prvih dana se vlade se bo vršila v prvi tretjini maja.

Visoki komisar na seji Pokrajinskega odbora za protiletalsko zaščito

Ljubljana, 6. aprila.

Včeraj popoldne ob 15.30 je Visoki komisar v vladni palači predsedoval seji Pokrajinskega odbora za protiletalsko zaščito. Navzoči so bili razen predsednika odbora, podprefekta dr. Davida, zvezni podtajnik Selloni, župan general Rupnik, pokrajinski nadzornik polk. Tombolan in član odbora.

Dr. David je obširno poročal o doslej izvršenem delu na temelju navodil sprejetih od Visokega komisarja v pogledu ureditve protiletalske zaštite. Dela za popravo že obstoječih zaklonišč v Mestnem domu in na magistratu so se že začela, dočim se bodo začela dela za zaklonišče v predoru pod Gradom od 15. t. m.; v teku pa je tudi dovršenje načrta glede zaklonišča na Rožniku. Razen tega bodo napravljena tri glavna zaklonišča v jarkih na Kongresnem trgu, na Valvazorjevem trgu, na Rinskem trgu in druga manjša zaklonišča na drugih trgih.

Kar se tiče drugih zaklonišč, se bodo dela takoj začela, na zasebnih zakloniščih v hotelu Metropol, v hotelu Slon, v palači Bata, v palači Trboveljske, v Marijanišču

in v Uršulinskem kolegiju; ta zaklonišča so določena za kakeh 4000 oseb.

Ekscelencija Graziosi je odobril izvršeno delo odbora ter je sporočil, da je že odredil otvoritev izrednega kredita 10 milijonov lir, ki jih bo dala na razpolago glavna direkcija za letalsko zaščito pri notranjem ministrstvu. Ti krediti bodo uporabljeni pri že izvršenih in še začasnih delih. Visoki Komisar je dal točna navodila glede popravi zaklonišč v šolah, v bolnicah, na kolodvorih ter sploh v javnih prostorih ter zasebnih hišah.

Pokrajinski zdravnik je poročal o organizaciji postaja za takojšnje pomoč. Ekscelencija Graziosi je nato dal navodila o organizaciji načelnikov poslopij, podnačelnikov zaklonišč in dobrovoljcev protiletalske zaštite, kakor tudi glede določi o zahtevni ter kretanju v času poplaha. Odredil je tudi razdelitev protipilinskih mask.

V posebni knjižici, ki se še sestavlja, bodo strnjena vsa določila in navodila tičjoča se protiletalske obrambe.

Navzoči so se udeležili razprav o predmetu protiletalske zaštite.

Trdna povezava Italije in Madžarske

Zahvalna brzojavka madžarskega ministrskega predsednika Kallaya Duceju

Rim, 6. aprila, s. Duce je prejel iz Tarvisija naslednje brzojavko:

V trenutku, ko zapustam italijanska tla, Vam želim, Ekscelencija, hvalno ponoviti svojo prisrčno zahvalo za vsa prijazen sprejem, ki ste mi ga pripravili. Po našem sestanku in naših razgovorih se vračam v domovino z znova potrjenim prepričanjem, da bosta Italijanski in madžarski narod izšla iz te borbe proti islam, ki grozi uničiti našo skupno civilizacijo in krščanstvo, še bolj utrjeno. Upam, da bo bodočnost naša dva naroda z rami ob rami v tesnem prijateljstvu tudi pri težki nalogi obnove. Ko Vas osrsem, Ekscelencija, da izročite Nj. Vel. Rajlu in Cesarju Viktorju Emanuelu III. izraz moje globoke udanosti, vam zračun čustva svojega visokega in iskrenega spoštovanja. — Kallay.

Kallayev povratek

Budimpešta, 6. aprila, s. Iz Rima se je vrnil v madžarsko prestolnico predsednik vlade in zunanji minister Kallay z vsem svojim spremstvom. Kallay je zapustil poseben vlak, s katerim se je pripeljal na postajo, v spremstvu italijanskega poslanika Anfusa. K sprejemu predsednika madžarske vlade so razen nemškega poslanika von Jakoba in funkcionarjev Kr. italijanskega poslanstva prišli tudi vsi člani vlade predsednika obeh zbornic, sed generalnega štaba ter mnogi poslanci in senatorji. Ko je Kallay zapustil postajo, so člani mladinske organizacije Levante navdušeno vikali italijansko-madžarsko prijateljstvo.

Budimpešta, 6. apr. s. Predsednik vlade stranke minister Lukasz je v navzočnosti izbranega odposlaništva poslancev in senatorjev naslovil na predsednika vlade Kallaya te besede:

Vladna stranka pozdravlja z globoko udanostjo predsednika vlade, ki se je vrnil s prijateljske italijanske zemlje. Dejstvo, da so vsi zastopniki obeh zbornic hoteli pozdraviti, pomeni, da so tisti, ki vsa smatrajo za voditelja stranke, na vaši strani, kakor je na vaši strani tudi ogromna večina naroda. Prepričani smo, da razgovori, ki ste jih imeli na italijanskih tleh z veimkim Ducejem, edinim velikim prijateljem madžarskega naroda, služijo skupni stvari obeh prijateljskih narodov. (Ta tel nago. vora, so vsi navzoči sprejeli z navdušenimi manifestacijami Duceju in fašistični Italiji.)

Na pozdrav ministra Lukasa je predsednik madžarske vlade odgovoril z zagotovitvijo, da se je vrnil na madžarska tla prepričan, da dokazuje prijateljski italijanski narod in njegov veliki Duce polno razumevanje in najgloblje prijateljstvo za madžarsko usodo. Toda nisem se prepriča samo o tem, je dobesedno izjavil Kallay temveč tudi o dejstvu, da so vsi Italijani na Ducejevi strani, tako edaj kakor že neštetočkrat v zgodovini. Madžarski narod vrača to prijateljstvo strnjeno kakor en sam moč. Prisrčen sprejem, ki mi je bil prirejen ob povratku v Budimpešto dokazuje, da so najbližji krogi našega naroda povezani in združeni v vseh vprašanjih naše države in da nihče ne bo mogel zloiniti naše sloge, kajti v tej težki zgodovinski dobi, se skupaj z našimi prijatelji odločno borimo do kraja za zagotovitev zanesljive bodočnosti Madžarske.

Kallayev poročilo regentu Horthyju

Budimpešta, 6. apr. s. Predsednik vlade in zunanja ministra Kallaya je sprejel

regenta Horthyja, ki ga je zadržal v prisrčnem razgovoru. Predsednik vlade je regentu Horthyju poročal o obisku v Italiji.

Zvečer je Kallay predsedoval seji ministrskega sveta, kjer je prav tako podal poročilo o svojem potovanju v Italijo. Vsa ministri so pri tem poveljevali italijansko-madžarsko prijateljstvo.

Min. predsednik Kallay o vtisih z obiska v Rimu

Budimpešta, 6. apr. s. Na poblaščenem mestu je bilo nocoj izdano naslednje poročilo o vtisih predsednika madžarske vlade o priliki njegovega obiska v Italiji:

Predsednik vlade je bil zelo počaščen, ker se mu je nudila prilika, da ga je sprejel Kralj in Cesar in zadržal pri sebi z vsem spoštovanjem in dobrohotnostjo. Predsednik vlade Kallay je bil že večkrat v Italiji, vendar ne kot predsednik madžarske vlade, sedaj pa je prišel prvič osebno v stik z Ducejem, velikim voditeljem Italije, ki ga je nič manj kakor trikrat zadržal pri sebi v dolgih in važnih razgovorih. Na predsednika vlade sta napravila globok vtis moč duha in osebnosti prestija, ki jevelja iz Ducejeve osebnosti. Razen tega je mogel predsednik madžarske vlade ugotoviti popolno disciplino in ogromno navdušenje italijanskega naroda, ki zvesto sledi svojemu Duceju, trdno odločen, da nadaljuje borbo za veličino domovine in obrambo civilizacije. Predsednik madžarske vlade je imel priliko, da je obiskal tudi nekatere kulturne, umetniške in gospodarske ustanove in pri tem občudoval ogromno delo, ki ga italijanski narod tudi med vojno razvija na vseh področjih narodnega življenja. Tradicionalno italijansko-madžarsko prijateljstvo, je bilo tako znova potrjeno. To prijateljstvo, zaključuje poročilo, je neporušno.

Odmevi v madžarskem tisku

Budimpešta, 6. apr. s. Nocojšnji madžarski listi izkoriščajo povratek predsednika vlade Kallaya v Budimpešto, da posvečajo nove, obširnejše komentarje njegovega obiska v Italijo in razgovorom, ki jih je imel z Ducejem. Vsi listi izjavljajo soglasno, da ta osebnost Kallayev stik z Ducejem ni le potrdil tesnega sodelovanja med obeh državama, temveč je obenem pokazal trdno voljo Madžarske, da nadaljuje ob strani sil Osi borbo, ki naj da Evropi nov red, zgrajen na načelih pravice in enakosti. V naslovih in v komentarjih poudarjajo listi popolno istovetnost naziranj, ki je bila ugotovljena v razgovorih, in trdno voljo obeh držav, da tudi v bodoče sodelujeta.

List »Pest« piše: Kakor še nikoli doslej se zavedamo pomena predavanja, ki ga je imel predsednik vlade Kallay v italijanskem kulturnem zavodu v Budimpešti, ko je obrazložil duhovne zaklade madžarskega prepoveda. Tudi sedaj je poudaril, da žive Madžari na rimskih tleh, da so že nad tisoč let čuvarki človeških tradicij, ki tvorijo danes glavno sestavino madžarskega življenja. Madžarska je sedaj predstra rimske vere na vzhodnih mejah Evrope. Sestanek Duceja in Kallaya je znova in odločno potrdil tisočletno prijateljske odnose med Italijani in Madžarski, zavezniske odnose med Italijo in Madžarsko in rimsko vero, ki danes izžareva iz Madžarske in ki jo Madžari smatrajo za svojo kakor zrak, ki ga dihamo.

Italijansko-bolgarsko sodelovanje

Bolgarski tisk o prijateljskem sodelovanju Italije pri razmejitvi med Bolgarijo in Albanijo

Sofija, 6. apr. s. Pod naslovom »Iskreno prijateljstvo in medsebojno razumevanje« objavlja oficijozni bolgarski list »Večera« uvodnik, v katerem piše:

Italijansko-bolgarska pogajanja za določitev razmejitev črte me Bolgan in Albanijo nam nudijo priliko, da ponovno ugotovimo iskreno prijateljstvo in medsebojno razumevanje, ki označujeta odnose med obeh državama po tiranskem sporazumu bo moglo mesto Ohrid, ki ga je Italija prepustila Bolgariji, pospešiti in razširiti svoje trgovsko delovanje. Ta koncesija Bolgariji je bila določena že v razgovorih med Ducejem in Filovom med obiskom predsednika naše vlade v Rimu in po Ducejevi volji nam je bilo sedaj prepričeno večje ozemlje okoli Ohrida. Italijansko-bolgarski odnosi so bili vedno prijateljski in prisrčni in so temu prispevali zgodovinski, politični, gospodarski in zemljepisni činitelji. V novejšem času pa se nam je odprla srečna možnost bolj tesnih stikov. V bodoče se bodo italijansko-bolgarski odnosi še bolj razvili. Italija

in Bolgarija sta dali in bosta še nadalje dajali svoj dragoceni odnos za vzpostavitev novega reda na Balkanu v skladu s plemenitim idealom v zdravim razumevanjem mednarodnih dolžnosti.

O istem predmetu objavlja uvodnik list »Slovo«, ki piše: Način, kako je bilo rešeno med Italijo in Bolgarijo vprašanje o bolgarsko-albanski razmejitvi ne dokazuje le dobre volje obeh držav in zlasti italijanske vlade, temveč tudi duha sporazumevanja in sodelovanja med obeh vladama in narodoma v novi Evropi. To je dobro znamenje tudi za bodočnost Italije in Bolgarija sta drugim državam podali dokaz, da se odnosi dobrega sosedstva lahko uresničijo brez obotavljanja in brez diplomatskih spletk, ki so do nedavnega bile običajne in so samo zastrupljale odnose med narodi. Diplomacija nove Evrope označuje novi duh v znamenju kontinentalne vzajemnosti ki sta jo postavili za geslo sili Osi, in ta diplomacija daje najboljši uspehe v mednarodnih odnosih.

Gospodarstvo
Likvidacija bivše jugoslovanske državne imovine

V »Službenem listu« z dne 31. marca t. l.

je objavljen zakon z dne 14. decembra 1942-XXI št. 1828 o odobritvi dogovorov, sklenjenih 22. julija 1942 v Berlinu med Italijo, Nemčijo, Bolgarijo, Hrvaško in Mažarsko o likvidaciji imovine bivše jugoslovanske države in o nekaterih drugih s tem povezanih finančnih vprašanjih. S tem zakonom, ki je bil objavljen v uradnem listu »Gazzetta Ufficiale del Regno d'Italia« dne 8. marca t. l., se potrjujejo naslednji dogovori: a) sporazum s podpisanim zapisnikom o likvidaciji imovine bivše jugoslovanske države in o nekaterih drugih s tem povezanih finančnih vprašanjih; b) zapisnik o likvidaciji Narodne banke kraljevine Jugoslavije; c) zapisnik o likvidaciji obveznosti in terjatve bivše Narodne banke iz kompenzacijskega razmerja z državami pridobiteljicami; d) zapisnik o ustroju potrebne urada po čl. 6 sporazuma o likvidaciji imovine bivše jugoslovanske države.

Po seznamu o likvidaciji imovine bivše jugoslovanske države se smatrajo kot države pridobiteljice Nemčija, Italija (za Albanijo in Črno goro), Madžarska, Bolgarija, Hrvaška in Srbija (slednja zastopana po nemški vladi).

IMOVINA DRŽAVE

Imovina bivše jugoslovanske države in njenih banovin (vseviš njih podjetja, zavode in sklade in po njih uporabljane javne sklade), ki je bila na dan 15. aprila 1941 na ozemlju, ki je dokončno pripadlo kadi državi pridobiteljici, preide v last te države z vzvratnim učinkom od tega dne. Bemoinske nepremičnine, ki so se razkosale z določitvijo mej, se pravilno razdelijo med prizadete države pridobiteljice.

Udeležbe v obliki delnic in udeležbe imovinskega značaja bivše jugoslovanske države in njenih banovin (podjetij, zavodov, skladov) pri podjetjih, katerih naprave so bile 15. aprila 1941 izključno na ozemlju ene izmed držav pridobiteljic, grede te državi pridobiteljici z vzvratnim učinkom od omenjenega dne. Če so bile naprave na ozemlju več držav pridobiteljic, se pravilno razdelijo med te države.

Terjatve bivše jugoslovanske države in banovin za davke, carine in druge javne davščine, nastale pred 15. aprilom 1941, se štejejo s tem dnem za terjatve tiste države pridobiteljice, na ozemlju katere so bile dajavne predpisane ali jih je bilo predpisati pri tedaj pristojnih uradih. Če se je območje tedaj pristojnih uradov z določitvijo mej razkosalo, se te terjatve razdelijo med države pridobiteljice, kakor da bi posloval po prej veljavnem pravu urad, pristojen za tisti del prejšnjega območja, ki je bil z novo mejo ocepjen. Hipoteke, vključene za zavarovanje teh terjatve, grede te državi pridobiteljici, na katere ozemlju je obremenjena nepremičnina. Država pridobiteljica more uveljavljati take hipoteke do zneska dejanskih obveznosti davčnega zavezanca, ki so bile predpisane ali jih je bilo predpisati na ozemlju te države na dan 15. aprila 1941.

Druge terjatve in pravice bivše jugoslovanske države in banovin (podjetij, zavodov, skladov), nastale pred 15. aprilom 1941, ki so zastavljeno zavarovane na nepremičninah na ozemlju katere države pridobiteljice in one, ki niso zastavljeno zavarovane na teh nepremičninah, pa obstoje nasproti fizičnim ali pravnim osebam, ki so imele 15. aprila 1941 svoje domovilišče ali svoj sedež z vsemi svojimi napravami na ozemlju katere države pridobiteljice, se štejejo za terjatve in pravice te države z vzvratnim učinkom od vodenega dne. Glede terjatve in pravice, pri katerih se je menjal obveznik po 15. aprilu 1941, je odločno domovilišče ali sedež, ki ga je imel obveznik na ta dan. Glede terjatve in pravice nasproti osebam, ki imajo podjetja na ozemlju več držav pridobiteljic, določijo prizadete države pravilno, ali in v katerem obsegu naj se take terjatve in pravice priznavajo državam pridobiteljicam.

FINANČNI DOLGOVI

Vse države pridobiteljice se zavezujejo prispevati svoj delež za poplačilo oseb po tem sp. razumu, ki so lastniki obveznic notranjega ali zunanega javnega posojila bivše jugoslovanske države ali imetniki terjatve nasproti tej državi. Vsaka država pridobiteljica se obremenjuje z deležem notranjega in zunanega dolga bivše jugoslovanske države, toda samo, kolikor so bile obveznice ali terjatve 15. aprila 1941 last oseb po tem sporazumu. Osebe po tem sporazumu pa so tiste fizične ali pravne osebe, ki so imele 1. decembra 1941 svoje domovilišče ali svoj sedež na bivšem jugoslovanskem ozemlju, ki je pripadlo neki državi pridobiteljici, ali pa v kateri teh držav. Med zunanji dolg se štejejo tudi dolgi iz posebnih dobav, ne upoštevanih pri kompenzacijskem obračunu s posameznimi državami pridobiteljicami.

Delež držav pridobiteljic so:	
delež Nemčije	5%
» Italije (z Albanijo in Črno goro)	8%
» Madžarske	8%
» Bolgarije	8%
» Hrvaške	42%
» Srbije	29%

(cd tega Banat 4%)

Da se določi skupni znesek dolga, ki se vzame za osnovo, se izenačijo dolgi po obveznicah na en sam tip in se dolgi brez državno izdanih obveznic prištejejo v nominalni vrednosti. Skupni znesek dolgov se izrazi v dinarjih. Dolgi v drugih valutah pa se preračunajo v dinarje po naslednjih tečajih: 1 marka = 20 din, 1 lira = 2.63 din, 1 penga = 12.18 din, 1 lev = 0.61 d n, 1 kuna = 1 din, 1 francoski frank = 1 din, 1 češka krona = 1.72 din, 1 belga = 8 din, 1 albanski frank = 16.44 din, 1 dolar = 50 din, 1 angleški funt = 198 din, 1 avstralska krona = 0.25 din in 1 švicarski frank = 11.59 din.

Sporazumu je priložen točen seznam notranjih in zunanji dolgov bivše jugoslovanske države s prvotnim zneskom dolga in z zneskom po stanju na dan 15. aprila 1941. V posebni prilogi pa so navedeni odstotni koeficienti (tečaj), po katerih se preračuna nominalna vrednost posameznih obveznic. Iz teh prilog je razvidno nasled-

nje stanje dolgov bivše jugoslovanske države na dan 15. aprila 1941:

Notranji dolg	Stanje 15. IV. 1941 v milij. din
Dolgoročni notranji dolg:	
po obveznicah	9024
terjatve Drž. hip. banke	1848
terjatve Poštne hran.	771
terjatve Priv. agr. banke in zavodov iz likvidacije kmečkih dolgov	281
skupaj	11.924
Kratkoročni notranji dolgi:	
dolgi vsrednje zakladnice	3.375
terjatve Drž. hip. banke	587
terjatve Narodne banke	13.702
terjatve Poštne hranilnice	908
terjatve Priv. agr. banke za zaoštalna obročna odplačila	37
skupaj	18.609

Skupaj znaša ves notranji dolg po stanju z dne 15. aprila 1941 30.533 milijonov dinarjev. Seznam zunanega dolga po obsegu dolgov v naslednjih valutah: 641 milij. zlatih frankov (dolgi iz dobe pred prvo svetovno vojno), 1523 milij. francoskih frankov, 335.000 angleških funtov, 36 milijonov dolarjev, 1498 milij. Kč, 13.3 milij. švicarskih frankov, 157 milij. d n (pri jugoslovansko nemških sporazumih in okrog 600 milij. avstralskih kron (deležna posojila).

Med dolgoročnimi in srednjeročnimi dolgi po obveznicah so največji naslednji: 2.5% obveznice vojne škode 3727 milij. din, 6% obveznice za javna dela in državno obrambo iz leta 1938, 1183 milij. din, 5% obveznice za financiranje javnih del iz leta 1935, 724 milij. din, 6% begiške obveznice iz leta 1929, 543 milij. d n, 6% dalmatinske agrarne obveznice iz l. 1930, 469 milij. din, 3% državne obveznice za likvidacijo kmečkih dolgov iz leta 1936, 471 milij. din, 7% investicijsko posojilo iz leta 1921, 462 milij. din, 4% obveznice vojnih dobrovoljcev iz leta 1939, 347 milij. din, notranji blok 7% Blairrove posojila iz leta 1927, 438 milij. din (8.76 milij. dolarjev), 4% obveznice za likvidacijo agrarne reforme na veleposredstva iz leta 1934, 272 milij. din, notranji blok 8% Blairrove posojila iz leta 1922, 167 milij. din (3.35 milij. dolarjev), 4% bosanske agrarne obveznice iz leta 1921, 101 milij. d n, notranji blok 7% mednarodnega stabilizacijskega posojila iz leta 1931, 77 milij. din itd.

Med kratkoročnimi dolgi tvorijo največje postavke naslednji: 3.5 in 5% zakladni boni 2074 milij. din, blaginjski zapis v dinarjih 951 milij. din, predujmi ministrstva na tekoči račun 350 milij. din; pri Narodni banki: eskompirani narodno obrambni boni 8341 milij. din, stari predujmi in začasni predujmi 2621 milij. din, in posojila iz leta 1939, 840 milij. din, predujmi na račun države po knjigah 2156 milij. din.

Koeficienti (tečaj) po katerih se preračunava nominalne vrednosti posameznih obveznic zaradi prevedbe v obveznice na en sam tip so naslednji:

2.5% obveznice vojne škode 45%,
3% obveznice za likvidacijo kmečkih dolgov 80%,
4% bosanske agrarne obveznice 50%,
4% obveznice za likvidacijo agrarne reforme 50%,
4% obveznice vojnih dobrovoljcev 45%,
4% posojilo iz leta 1895, 50%,
5% obveznice za financiranje javnih del 90%,
6% begiške obveznice 80%,
6% dalmatinske agrarne obveznice 80%,
6% obveznice za javna dela iz leta 1938, 95%,
7% investicijsko posojilo 95%,
7% stabilizacijsko posojilo 92%,
7% Blair 86%,
8% Blair 88%,
3.5 do 5% zakladni boni 95%,
blaginjski zapis v dinarjih 95%,
Pri 2% srbskih srečkah se računa 100 frankov za 100 din, pri tobačnih srečkah pa se računajo obveznice z užrebranim kuponom 22.50 din, z neizžrebranim kuponom za 25 din. (Konec sledi.)

Gospodarske vesti

»Ab-Koz«, družbi z o. z. za nakup in prodajo tehničnih, spornega in drugega blaga v Ljubljani je izbrisal prokurist Dušan Breznik. — Pri tvrditi »Pest«, realistični pisarni, družbi z o. z. v Ljubljani je izbrisal dosedanjega poslovođa Ivan Jurca st., vpisan pa novi poslovođa Ivan Jurca ml., zasebni uradnik v Ljubljani. — V likvidacijo je stopila Vtrnarska nabavna in prodajna zadruga v Ljubljani (likvidatorja Janko Skale, uradnik v p. in Ivan Bizovičar, vrtnar in posestnik, oba v Ljubljani).

»Nove trošarinske stopnje na Hrvatskem. Hrvatsko državno zakladno ministrstvo je ob koncu marca izdalo naredbo o spremembi zakona o državnih trošarin, s katero se uvaja poseben dodatek k državnim trošarini v korist državnega sklada za izravnavo. K tej naredbi je sedaj izšel »se pravilnik. Odslej znaša trošarina na sladkor v cehkah 80 kun za kg (redna trošarina 20 kun dodatek 60 kun) in na sladkorno sipo 76 kun (na izdelke iz sladkorja je trošarina določena v sorazmerju z uporabljenim količino sladkorja). Na kavo znaša trošarina 19 kun za kg, na vino 8 kun za liter, na fino vino 20 kun, na žganje 120 kun za hektolitrske stopnje alkohola (za en liter 40 odstotnega žganja znaša trošarina 48 kun), na pivo 100 kun za hektolitrske stopnje ekstrakta, na kvas 13 kun za kg na ekstrakte in esence 100 kun za liter, na bencin 6 kun in na bencinsko mešanico 3.35 kune za liter. Nadalje znaša nova trošarina na iedno olje 50 kun za liter, na kavine nadomest

K. Josin:

Stara Ljubljana

XXVIII.

Nadporočnik pri domobranskem pešpolku je bil Pluks, ne Pluks.

Čitalnica licealne knjižnice je bila v prvi sobi v drugem nadstropju tik knjižnice.

Pisatelj in sodnik pri Slovenscu je bil Bedenk, ne Benedek.

Knjižarna Ničman

Na Starem trgu je bila stara trgovina I. Ničman, kjer so prodajali pisarniške potrebščine ter razne knjige. Ničman je bil posestnik dveh hiš na Starem trgu; ena hiša je bila poleg hiše posestnice Kosičeve, druga pa nasproti, kjer je bil rojstni dom našega zgodovinarja V. Vavčarja. Ničman je bil vesele narave; kot vdovec se je poročil z vdovo Kosičvejo, toda nista dolgo časa živela skupaj.

Pred dobrimi 60 leti je Ničman napravil neko rečeno, nerednost, katero moram omeniti, saj jo je tudi pokojni Fran Levčev omenil v »Ljublj. Zvonu«. Prešernove pesnje so izšle pri Jos. Blasniku leta 1847. Druga izdaja se je tiskala leta 1866. Sliko in oceno Jos. Stritarja tudi v Blasnikovi tiskarni. Ker so vsi izdaji posli, ni bilo pred dobrimi 60 leti dobiti nobene knjige. Kaj je storil Ničman? Dal je tiskati še enkrat Stritarjevo izdajo v tiskarni Jos. Blasnika nasl. S tem je oškodoval tudi dednjo, pok. Ernestino Jelovškovo. Ničman je imel sina, ki je še mlad umrl ter hčer, ki se je poročila pred dobrimi 50 leti z zdravnikom dr. Jakobijem. Bil je prav vesele narave. Nekega dne je stavil s prijatelji, da bo pri belem dnevu vodil prašica na vrvič čez Stari in Mestni trg. Stava je bila sklenjena. Čez nekaj dni so Ljubljancem res videli dr. Jakobija, ki je gnil puskja na vrvič z bičem v roki. Ljudje so se glasno krohotali, žalostna pa je bila njegova soproga, ki je gledala prizor z okna. Ko se je sestal s prijatelji, da je prejel stavo, so ugovarili, da ni gnil prašica, temveč svinjo, zaradi česar je zgubil stavo. Zakon dr. Jakobija ni bil srečen, nekega dne se je zastopil. Zapustil je ženo, malega sinčka in deklico. Vdova se je pred 40 leti še enkrat omožila z nekim avstrijskim majorjem.

Na Krleževem trgu, sedaj Napoleono. vem trgu, je imel svojo pisarno Iv. Gogola, ne Gogala. Njegova mlajša hči gđa. Vida se je poročila z gosp. inž. Försterjem univ. prof. v Ljubljani.

Avstrijski major Schermerl je bil Ljubljancem udeležil se je okupacije Bosne in Hercegovine, kjer je bil ranjen. Major Schermerl ni bil brat dvornega svetnika Schermerla. Njegova soproga je imela hišo na Sv. Petra cesti.

»Postrežnica sem pri ženici«

Pred 60 leti je bil pri deželni sodišču I. Pajk, namestnik državnega pravdnika, pozneje je postal dvorni svetnik in podpredsednik deželnega sodišča; po razsulu Avstrije je bil upokojen. Njegov zet je bil grof Künigl, zadnji direktor policijske inšpekcije v Ljubljani. Prav zanimivo je naslednje: Na cesti sreča Pajka znanec. Ker je imel Pajk pod pazduho aktovko, ga ogovori znanec: »Dobro jutro, gospod dvorni svetnik. Ali ste se dali aktivirati?« Pajk ni zameril svojemu znanecu in je odgovoril: »Da, da, postaj sem postrežnica pri svoji boljši polovici.« ter pokazal krompir, ki ga je imel v aktovki.

Pajkova rodbina je imela hišo v Salendrovi ulici. Pajk je zapustil vdovo, ki je že umrla in sina oficirja, ki je nekaj časa služil v bivši jugoslovanski vojski. — Oče dvornega svetnika Pajka je bil v Ljubljani dobro znan; bil je okrajni sodnik in okrajni predstojnik. Prav dobro se spominjam, ko je hodil pred 70 leti po ljubljanskih ulicah; bil je velik, suh in zelo skladen mož. Matj mi je pravila, da je bil kot uradnik zelo strog. Tatove in pretepeče je prav eksemplarčno kaznoval. Dobivali so batine ter so jim po prestani kazni, ko so zapustili ječe, popolnoma ostrigli pol glave, druga polovica pa je ostala neostrižena; tako je osramotil te vrste ljudi tudi pred ljudstvom.

Prav pred 70 leti in še pred 60 leti je služil kot deželni sodni svetnik Pesslack; mož je bil majhne postave ter se je opiral ob palico, ker je imel nogo bolno. Imel je več otrok. En sin je bil uradnik pri tobačnih tovarnih in je služil dalj časa v Dalnizi; drugi sin je služil pri finančni prokuraturi ter postal nazadnje šef urada in

dvorni svetnik. Pri Filharmonični družbi je bil nekaj časa predsednik. Po ustanovitvi bivše Jugoslavije se je preselil na Dunaj, kjer je umrl.

Častnik Merizi —

mehiški prostovoljec

Že omenjeni Merizi je šel kot mlad oficir prostovoljno v vojno v Mehiko. Ko je bil cesar Maksimilijan ujet in ustreljen ter njegova vojska poražena, se je Merizi vrnil v Ljubljano ter spet služil kot oficir v avstrijski armadi.

Ko beležim te stvari, se spominjam na pokojnega avstrijskega stotnika Kastelica,

(Konec.)

Mlada prestolnica z veliko preteklostjo

Stara obdobja mesta Bratislava, ki leži ob bogatih gozdovih na robu malih Karpotov, je takorekco stopnica v slovaško zemljo, ki zadivi človeka s svojo lepoto in mikavnostjo. To še nedavno provinca, ki je bila bolj razvita v politično, gospodarsko in kulturno središče mlade slovaške države.

Izza leta 1938 je Bratislava doživela več preureditev. Od 150.000 prebivalcev, katere je imela tedaj, se je izselilo približno 25.000 čehov, približno toliko Slovakov pa se je v tem času vrnilo iz čeških krajev. Večinoma so bili to državni uradniki, pa tudi nameščenci zasebnih podjetij. Nova prestolnica se je nato začela gospodarsko dvigati in ta napredek se danes v ozna v splošnosti in posameznosti.

Na zunaj se je mesto s starimi patriarhalnimi hišami kaj malo spremenilo. Ministrstva, inozemska zastopstva in osrednji uradi so se nastanili v poslopih, ki so bila na razpolago. Pač pa se v nočrtni velikopotezne zgradbe, ki predvidevajo nastanek nove vladne in univerzitetne četrti. Toda ti načrti bodo izvršeni šele, ko bo sedanja vojna končana. Glede na številne uvide je Bratislava danes že nekoliko majhna in tesna za svoje prebivalce. Poleg tega velja upoštevati, da potujejo skozi to mesto mnogi tuji, zaradi česar so vsi hoteli napolnjeni. Bratislava sama pa je postala važno mesto za pretovarjanje bremen, namenjenih na jugovzhod.

Bratislava ne napravi na tujca vtis izključno slovaškega mesta, saj živi tukaj poleg Slovakov tudi 30.000 Nemcev in 15.000 Madžarov. Toda prebivalci Bratislave so navzlic svoji razliki v narodnosti našli primerno obliko skupnega sožitja in sodelovanja. Bratislava leži pač na zgodovinskih tleh. To čuti obiskovalec pri vsakem koraku, če se napoti skozi ulice, ki spominjajo nekoliko na srednjeveške čase. Bratislava je bila že zgodaj obljubljena po Kelthi, Rimljanih in Slovanih. Tisoletno mejno mesto Bratislava je bilo — tako trdijo pisarji — že od nekdaj važna ločnica za razne tokove, ki so prihajali z vzhoda in zapada. Najlepše zgradbe tega mesta spominjajo na njegovo cvetočo dobo v časih Marije Terezije, ko je dosegla Bratislava višek svojega razvoja. Posebno slikovit je stari magistrat ter kip sv. Martina.

Spomin na Zorko Prelovca

Pred dobrim mesecem so potekla štiri leta, odkar je preminil popularni zborovodja Zorko Prelovec, nepozabni skladatelj mnogih, deloma že ponarejenih pesmi. Za to priliko smo prejeli sonet Iva Peruzija, ki ga priobčujemo prijateljem pokojnika v opombo.

POSMETNO PISMO ZORKU PRELOVCU

Na lahkem vozu fantje smo sedeli.
Po klancih, grapah šlo je na poskok.
Vesela časa šla je od rok do rok.
Prešerne pesmi v majsko noč smo peli.

Po bliskovo bežale so postaje.
To bil je zlate dobe delopust,
omamolepih pen in sladkih ust.
Življenje, ki smejel darove daje.

Nič več ne poka izlavalno bič.
Le veter poje čez gomile speče.
Iz mrtvih sre žarijo rože plameneče...

Zdaj poleg Tebe staja Adamčič.
Hubad soglasju večnem predseduje.
A zgoraj v negotovost svet potuje...

kateremu sem bil blaginjak pri fm. deželni blaginjak izplačeval vsak mesec pokojnino. Mož je bil precej velik ter je težko hodil. Tudi Kastelic je bil prostovoljno kot oficir v vojno proti Amerikancem, dobil je tudi hrabrostno kolajno in se je potem vrnil v Ljubljano. Prejmal je malo pokojnino. Prav rad je hodil zvečer v gostilno k Bončarju na Sv. Petra cesti in k Jerneju nasproti Janescheve, pozneje Polakove tovarne. Premožnja ni zapustila, pač pa nekaj »ordnov«, ki jih je volil nekemu humanitarnemu društvu. Govoril je vedno slovensko.

Obiskovalca Bratislave preseneti najbolj jezikovna mešanica, ki se sliši na ulicah. Tudi napisi na trgovinah so dvojezični — slovaški in nemški. Poseben vtis pa napravi na tujca dejstvo, da izključujejo kolporterji liste, ki imajo nemška, madžarska in slovaška imena. Večina trgovin, ki se je moralo izseliti. Približno 10.000 jih je odšlo, ostanek živitov v sred jeveškem ghetu.

Protažne v Bratislavi so še danes z. čudo polne. Čeprav so najvažnejša živila med njimi kruh, meso, mast, mleko, kava in čaj racinirana, se v restavracijah posledica teh omejitev ne čuti. Slovacom se tudi ni videlo potrebno, da bi morali uvesti oblačilne nakaznice. Slovaška namreč razpolaga z dovolj izdatno tekstilno industrijo z odgovarjajočimi sirovinami. Se nedavno je bila v Bratislavi osnovana posebna tvornica za vlakna, tako zvana vistra vlakna, ki je baje največje podjetje svoje vrste na vsem jugovzhodu. V pretekli Bratislave se večkrat kažejo napake, ki pa niso v drugih krajih Slovaške tako očitne. V glavnem gre za organizacijske napake, kajti sistem raciniranja je bil v državi uveden šele pred osmimi meseci, ko so mnoge stvari izginile zaradi kupne moči na črni borzi. Vendar je treba v splošnem povedati, da preskrba ne kaže vrzeli ter v splošnem zadovoljuje prebivalstvo.

Pri vsem tem pa je treba poudariti, da se kaže povsod pri ljudeh dobra volja s svojimi žrtvami pomagati in podpreti organizacijo nove Evrope.

Zadnja pot prečenskih žrtev

Novo mesto, 5. aprila.

V petek je oddelček novomeške narodne straže našel pod Hmeljnikom gomilo, v kateri so bila zakopana štiri trupla, ki jih je straža takoj izkopala. Pri identifikaciji se je izkazalo, da so to trupla župnika Janka Komljanca, bratov Antona in Alojzija Murglja in Pavšiča Alojzija, ki so bili pred devetimi meseci odpeljani iz Prečne in nato umorjeni. Na trupilih so se videli sledovi mučenja. Straža jih je po ugotovitvi identitete takoj prepeljala v Prečno, kjer so bila položena v župnijski cerkvi na mrtvaški oder.

Vest o najdbi štirih prečenskih žrtev se je bliskovito raznesla po vsej bližnji in daljni okolici in že prvi dan so romale brezštevilne množice k prečenski cerkvi, da počastijo spomin svojega ljubljenežnega župnika in njegovih tovarišev. Na dan pogreba se je že zdavnaj pred napovedano uro zbrala v Prečni ogromna množica ljudstva, da spremi trupla prečenskih mučencev na njih poslednji poti. Stari kmetijski očanci in matere so prišli iz najoddaljenejših gorskih naselij s svojimi malčki in tudi drugi ljudje se niso ustrašili dolge poti v Prečno, da s svojo udeležbo počastijo spomin žrtev.

V župnijski cerkvi so bile krste postavljene na katafalk pred glavnim oltarjem, nad krstami so poleg nešteti vencev iz svežega pomladanskega cvetja viseli tudi iz trnja spleteni mučniški venci, ob krstah pa so kraljevi vojaki in vojniki narodne straže imeli častno stražo. Cerkev je bila do zadnjega kotička polna pogrebcev, zunaj pa sta bili postrojeni četa novomeške vojske in četa novomeške narodne straže s poveljniki in ogromna množica prebivalstva, ki ni našla

prostora v cerkvi. Ob asistenci dvanajstih mestnih in okoliških duhovnikov je opravil pogrebne molitve proš g. Karel Cerin, nakar je spregovoril žrtvam v slovo župnik g. Kres iz Vavte vasi. V klenih besedah je med drugim poudaril, da prepušča ljudski sodbi in zgodovini dokazovanje, da ti mučenci niso bili izdajci slovenskega naroda. Njih ustnice so sicer omejele, da bi se lahko zagovarjali, toda ljudski glas, ki živi danes močnejše nego kdaj koli poprej, že danes jasno govori, da so svetel zgled ljubezni do vere in naroda, da so neumrljive priče poguma in junaštva in novi dokazi o življenjski moči in življenjski upravičenosti našega naroda, ki je dal moške, kateri so vedno pripravljani žrtvovati tudi svoje življenje za zmago resnice, vere, doma in pravice. Toda zastor z njih smrtjo še ni dokončno padel; prišel bo čas, ko se bodo današnji štirje mučenci prikazali v narodnih očeh v vsej njihovi časti in slavi.

Po govoru so pevec zapeli pretresljivo žalostinko »Usmilj se, Gospodi«, nakar se je razvil veličasten sprevod na farno pokopališče. Za krstjem je stopala slovska mladina z učitelstvom in vse cerkvene organizacije z zastavami, za krstami pa so z sorodniki mučencev korakali poveljniki novomeške posade, zastopniki okrajnega komisarja g. Varini Giuseppe, politični tajnik g. Varini Alfio, zastopniki vseh uradov in ustanov ter širitisočlana množica kmetov in mestnih pogrebcev. Zadnji v sprevodu sploh niso več utegnili priti na pokopališče in so morali prisostvovati poslednjim obredom za pokopališkim zidom. Pogled na ogromno množico ljudstva, na krste mučencev in neutešljive številne sorodnike žrtev je bil tako pretresljiv, da nobeno oko ni moglo ostati suho. Ko so po končanih cerkvenih opravilih spuščali krsto za krsto v skupni grob, je kakor iz ene same duše zajekalo vse pokopališče. Od malih nedežnih otrok do starih kmetovskih grč in mešanov pa vse do junaško postrojnih vojakov in legionarjev so vrele vroče solze k nebu. Te solze, ki so iskreno prilele iz prave in nepokvarjene narodove duše, so bolj kot vse besede in govornice dokaz enodušne ljudske in narodove sodbje.

Iz Novega mesta

— Življenje in smrt. V mesecu marcu je bilo v kapiteljski in smihelski župniji rojenih 24 otrok, od tega 14 deklet dva para dvojčkov in 1 mrtvorojenček. Po čila sta se Velikanje Ivan in Mihelič Marija. Umrli so: Saje Franc iz Šmarjete, Korsin Franc iz Stopč, Košmrl Ivan iz Stopč, Stopar Martin iz Kostanjevice, Ivančič Marija iz Brusnice, Štefančič Marija iz Podzemlja, Sodce Katarina iz Metlike, Zoran J. žefa iz št. Petra, Kočvar Janez iz Zahje vas, Jančar Franciška iz Potov vrha, Mohar Ana iz Krke, Rugelj Terezija iz Zahje vasi, Goršin Jože iz Potov vrha, Straus Ivan iz Broda, Kovač Rca iz Novega mesta, Saje Janez iz Broda, Brodar Marija iz Novega mesta in Erjavac Jože iz Potov vrha.

— Mojski izpiti. Vsi kandidati, ki so se prijavili že v telu lanskega leta k polaganju mojskih izpita in vsi pomočniki, ki bi radi polagali mojske izpiti iz svoje stroke, se obveščajo, da se bo

Ecc. l'Alto Commissario accompagnato dalla Sig. dott. Konvalinka Tavčarjeva ha visitato l'Istituto per la protezione della madre e del bambino. — Eksc. Vloški komisar je v spremstvu zdravnice gospe dr. Konvalinke Tavčarjeve ogledal prostore Zavoda za zaščito mater, dojenčkov in otrok

do v kratkem ponovno vršili mojski izpiti v Novem mestu. Kdrc od obrtnih pomočnikov želi polagati izpiti, naj se takoj prijavi osebno ali pisмено pri Obrtnem združenju v Novem mestu z vsemi potrebnimi listinami. Obenem je treba plačati vse predpisane takse za izpiti.

— V našem poročilu pod naslovom »Elektrika ubija hlapca« smo v nedeljski številki našega lista pričeli vest o nesrečni smrti Beleta Alojzija, uslužbenca pri g. Hadu v Novem mestu. Na prošnjo g. Hadla popravljamo nekatere napake, ki so se vrinile v poročilo. Po navedbi g. Hadla drog ob njegovi vrtni ograji ne nosi žice z visoko napetostjo, temveč le z navadnim svetilnim električnim tokom, zaradi česar je fant tok le omamili. Na kraj nesreče so takoj prihiteli ljudje, ki so ponesrečenca z umetnim dihanjem skušali spraviti k zavesti, vendar pa je bil njih trud zaman. Poklican je bil tudi zdravnik, toda fant je že pred prihodom z avnika umrl, ker mu je zaradi električnega udara in prenehanja strahu šla kri v glavo in povzročila njegovo takojšnjo smrt, kar je dokazala tudi obdukcija.

Zanimivosti

Cvetiča tehtla 15 kg. Vrtnar Giovanni Pisano iz Ventimigije je pridelal na svojem vrtno ogromno cvetčico, ki tehtla 15 kg. Mo že razstavil svoj pridelek na trgu v Ventimigiji, kjer je imela cvetčična glava ogromno obduovalcev.

Mati daruje kri za sina. V Bartju je žrtvovala 35letna Izabela Cataldi iz Travnja, mati sedmih sinov, kri za enega izmed svojih otrok, ki je nevarno bolan. To je storila kljub temu, da se ponovno čuti mater.

Fronte tunisino: pattuglia celere sahariana in azione — S tuniškega bojčika: brava saharska patrila v akciji

KULTURNI PREGLED

Umetniški zbornik

Pravkar je izšla knjiga, ki bo v sedanjih razmerah na knjižnem trgu vzbudila radostno pozornost slehernega prijatelja lepe slovenske knjige — več kakor 300 strani obsegajoči »Umetniški zbornik« v redakciji slikarja Mihe Maleša in v izdaji Bibliofilske založbe (»Umetnosti«). Po monumentalnem »Slovenskem lesorezu«, ki ga je izdala lani ista založba, je »Umetniški zbornik« (številka 1 na naslovnici strani bi napovedovala nadaljnje letniški prikupen dokaz podjetne delavnosti v službi naše umetnostne kulture.

Poglavitna zamisel te izdaje je jasna: dati slovenskemu človeku knjigo, ki bo poleg svoje vsebine, posvečene razumevanju in poglobitvi umetnostnih vprašanj, veselje očem, uživajočim izbrane primere slovenskega stvarjalnega dela v slikarstvu, kiparstvu in grafiki. Datj knjigo, ki bo morda nekoč dokument časa, težkega po dojetju nedavne preteklosti in pripravljajočega tla novi, še neznanj umetnosti, ki pride po tej vojni. Doslej ni bilo še v nobeni knjigi zbranih toliko reprodukcij tolikih slovenskih slikarjev, kiparjev in grafikov. Posebna značilnost tega prereza naše upodabljalne umetnosti je v tem, da je zastopana sama sodobna umetnost z impresionisti in vsemi njihovimi nasledniki, posebej še umetnost kulturno tako nemirnega in vzlic vsej stilni nedognanosti in predhodnosti za naš razvoj tako važnega razdobja med dvema vojnama. V tem pogledu je doslej samo revija »Umetnost« omogočala tesnejši stik med čitatelji in živo umetnostjo. »Umetniški zbornik« je zdaj zbral in izbral prejemne reprodukcije iz raznih revij in prilžnostnih izdaj ter jim pridružil še neobjavljene podobe; tako je nastala likovno umetnostna knjiga, ki jo la-

Miha Maleš

vaste reprodukcije slik Riharda Jakopiča, Matija Jame, Božidarja Jakca, Mihe Maleša, Staneta Kregarja in Zorana Mušiča, dalje grafične priloge enajstih umetnikov, izvirne grafike osmih predstavnikov slovenske grafike in končno sta še dva izvirna barvna lesoreza (Maleš, Sedej). Vsem so objavljene v zborniku ilustracije skoraj 100 slikarjev, kiparjev in grafikov; razen desetorice so vsi še živi in po veliki večini aktivni v zboru slovenske umetnosti.

Ilustracije so reproducirane skrbno, a izbrane z okusom, kakor ga lahko pričakujemo pri uredniku, ki je sam slikar in grafik ter uvažuje pri razvrstitvi slikovnega gradiva tudi dekorativne učinke knjige kot take. Izmed razpoložljivega gradiva so bile sprejete v zbornik slike, ki zadosti označujejo avtorjevo umetniško osebnost. Tu in tam kažejo pomembnejša slikarja tudi v njegovem razvoju (prim. Matija Jama). Vodilne umetnike predstavlja več slik, drugi so zastopani z eno ali z dvema smotno izbranimi ilustracijama. Posebej je treba omeniti kolorirane slike, ki vedno dvigajo vrednost in pomen knjige. Med udeleženci slikarji so tudi zastopniki najmlajšega slikarskega rodu (L. Perko, Vladimir Lamut, M. Kavčič in dr.).

Drugi del Umetniškega zbornika ima naslov »O umetnosti in umetnikih«. Uvaja ga go spominu Ivana Vavpotiča posvečeni prispevki, združeni s tekstnimi reprodukcijami rizz pok umetnika. Poleg pesmi P. Golje je tu natisnjen nagrobni govor Saše Santla, dalje Malešev »Pismo Ivanu Vavpotiču« in odlomek pokojnikovega malo pred smrtjo spisanega polemničnega članka, v katerem najdeš kos Vavpotičeve umetniške izpovedi zlasti glede na odnos do mladega umetniškega rodu.

Iz peresa našega velikega umetnika Riharda Jakopiča je objavljen odlomek njegove proze »Prikazni iz mračnih

dnj«, tiste proze, ki mu je (po Jakopičevem zborniku in poznejših spisih) dala pravici sloves najbolj samosvojega literarnega oblikovalca med slovenskimi upodabljalnimi umetniki.

Umetnostni zgodovinar in kritik dr. Fran Sijanec je spisa, pregledni članek »Slovensko slikarstvo in kiparstvo« od impresionizma do novejših dob. V osmih poglavjih svojega pregleda označuje pisec vse količikaj pomembne pojave in navaja imena vseh, ki so prispevali s svojim delom k razvoju slovenske umetnosti v obeh panogah. Pregled je spisan po strujah in po letih, kakor na pr. »Klub mladih« ali »Neodvisni«, vtišne viden pečat slovenskega slikarstva in kiparstva. Vmes so natisnjene nekatere Gasparjeve ilustrirane pesmi, nadalje pa se vrste ponatisi iz Prešerna in Gradnika kot literarne podloge k nekaterim reproduciranim ilustracijam, kakor je na pr. Tratinčkova »Leonora« iz umetnikovih mladih let. Frana Tratinčka zastopajo — poleg raznih slik in risb — njegovi umetniški »Afornizmi«. — B. Borko je prispeval članek »Občinstvo in umetnik«, nov poizkus razjasnitve starega problema o odnosu umetnika do občinstva in do tradicije, poizkus, ki ga je hotel pisec narediti z vidika današnjih socioloških in psiholoških teorij. Med umetniki in občinstvom, med stvarjalnim delom in tradicijo naj ne bo napetega razmerja, marveč naj se diferencialna, razločevalna težnja stvariteljev in nivoelizujoča, izenačevalna potreba občinstva izravnavata na stalno rastoči ravni kulturnega življenja. To pa pomeni, da je potrebna notranja disciplina umetnikov prav tako kakor stalna umetnostna vzgoja širših narodnih slojev.

Pokojni Ivan Vavpotič je spisal nekaj časa pred smrtjo za ta zbornik članek »Slikar bi rad postal?«. V tem »pogovoru z začetnikom« uvaja mladega slikarja v nekatere značilnosti in višje umetniške potrebe njegove obrti in odkriva pri

tem svoje lastne poglede na umetnost, takisto kot nekatere drobce iz svoje bogate umetniške izkušnosti. Za slikarja uhožuj in za ljubitelja barv, kakor je bil v prav posebni meri Ivan Vavpotič, je značilen njegov članek »O rožah in izžarevanju«. V njem kaže, kako intenzivno doživlja umetnik svetlobo in barve. Z drugimi besedami: pisec pripoveduje o svojem doživljanju rožine duše, zakaj »tudi roža ima dušo«. Iz Vavpotičevega duševnega sveta so zajeta po »Jutru« poročila o zadnjih treh vodstvih po razstavah v Jakopičevem paviljonu (1942) in se tako včlenijo med dokumente o Vavpotičevi slikarski osebnosti. Cvetko Golar je pridružil temu pesem »Umetnik«, ki v nji opeva skrivnost in lepoto umetnikovega poslanstva.

Iz zapuščine pred mnogimi leti umrlega filozofskega in pedagoškega pisca dr. Franja Čibeja je objavljen še nenatisnjeni članek »Umetnost in vzgoja«. Pri tem se vrača avtor k večni aktualnemu vprašanju določitve, opredelitve in označitve umetnosti ter razlaga svoje nazore o razmerju vzgoje do umetnosti in umetnostnega razumevanja ter do prave estetične kulture. Čitatelju, ki se bo poglobil v Čibejev sestavek, bo nedvomno nudil dokaj podnetne snovi za razmišljanje in opazovanje estetske vrednot kot izrazito življenjskih in torej tudi zadosti pomembnih pojavov. Slikar Avgust Černigoj je zastopen s kratkim sestavkom »Novi realizem«, ki v njem označuje težnje in značaj sodobnega slikarstva z njegovim podajanjem dejanske obstoječih objektivnih vrednot. Predsednik Društva slovenskih likovnih umetnikov prof. Saša Santel je spisal za zbornik članek, v katerem opisuje potanek in razvoj organizacije, ki je združila vse slovenske umetnike in ki uspešno zastopa v javnosti njihove skupne interese. Prof. Mirko Subic je pisec članka »Nekaj misli o restavriranju slik«, uvajajoč bralca v malo znano in vendar mikavno tehniko obnavljanja starih umetnin. — Miha Maleš pripoveduje v »Srečanju z Jakopičem«, ka-

Čudovita žival je zeleni trdoživ

Po stoječih ali leno tekočih vodah, ki so zrasle z rastlinjem, je zeleni trdoživ kaj naveden gost. Na rastline pritrjen izteza svoje lovke za majhnimi živalicami v vodi, ki jih omamlja z ožigalkami, posutimi po njih. Med lovskimi so usta, skozi katera porine ujetu žival v telesno duplo, kjer je prebavi. Neprebavne dele žužla spet skozi usta, kajti druge telesne odprtine nima. Telo mu je ozka vrečka iz dveh enoplastnih sten: notranje prebavne in zunanje zaščitne kožice. Med obema je oporna opna iz medenine, ki strumi telo.

V stanicah notranje plasti živi enostanična zelena alga z očiščevalci, ki daje trdoživu njegovo barvo. Ker potrebuje ta alga kakor vsaka zelena rastlina za uspevanje mnogo svetlobe, se naseljuje trdoživ vedno na najbolj svetlih prostorih svetlega bivalja. Od skupnega življenja imata oba, trdoživ in alga, svojo korist. Alga je v obojeznanem trdoživu na varnem in dobiva poleg tega še od njega izdihani ogljikov dioksid, ki ga potrebuje za svojo prehrano, trdoživ pa porablja od alge pri usvajanju izločeni kisik za dihanje in premeta od nje odvisni sladkor, v katerega se izpreminja škrob, ki je proizvod alge.

usvajanja. Zeleni trdoživ (hydra viridissima) in alga zoochlorella živita torej v pravem sožitju ali simbiozi.

Zeleni trdoživ je dvospolnik. Jajca nastajajo v vnanji plasti spodnjega dela trupa. Oplajajo jih semenčice iz semenikov za lovskimi, ko prplavajo do jajčec. Oplajeno jajce se čez čas odkrine od rodnika, pojone in se v 6-8 tednih razvije v majhne trdoživke. Ta hitro zraste in se pri-trdi na kakšno rastlino. Ob ugodnih razme-rjih, topli vodi in dovolj hrani, pa se množi trdoživ še drugače. Na trupu zraste vozel brstic, ki dobi lovke in usta med njimi. Ko nekoliko odraste, se odkli in postane samostojen. Včasih ima star trdoživ po več brstov različne starosti.

Trdoživ zasluži v polni meri svoje ime: ima namreč silno močno, obnovljiva iz-gubljenih delov telesa. Če ga prečemo po dolgem na dve, se obe polovici obno-vita da dobimo dve živali. Pa tudi še manjši deli zrastejo v popolno žival, se da imajo oči zardni plasti. S postopno do-gnani, da zadostuje za obnovo živali ko-šček, ki meri 1/4 mm v premeru, od brsti-ček, ki so v rasti, pa še nekoliko manj. Če nakoljemo trdoživu od ust v trup in s kako

ploščico v rani zabranimo, da bi se zara-sel, obnovi razepljeni polovici tako, da ima potem dve usti in dva kroga lovč. Tu di te obnovljene »glave« lahko spet pre-režemo, pa dobimo potem štiriglavo žival ali celo osemglavo. Od odpadaj naklanih živali mremo dobiti enoglavce z več trupi. Posebno čudo vidimo, ako trdoživ obr-ne kakor prst ročavice. Če more, se ta-koj obrne nazaj. Ako mu pa to onemogo-čimo s tem, da ga obrnjena prebodemo s tanko iglo ali ščetino, se zgodi — ako to muko živ prenese — dvojce: ali se ob-iglici preščinje v dva dela, ki se vsak za-se obrneva v prvotno lego ter se obnovita, ali pa se ob iglici pretika o stanice obeh pla-sti tako dolgo, da jih pride večina nazaj v svoj prvotni položaj. Kar morebiti še manjka, v kratkem odraste, kar se ni pre-selilo, se odluči in odpade. V kratkem ča-su je obrnjeni trdoživ zopet stari trdoživ.

Zeleni trdoživ je 1-2 cm dolg in ima prav tako dolge lovke, ki jih je 6-12. V slaskih vodah živi razen zelenega trdo-živja še rjavi in sivi trdoživ, ki imata po 5, oziroma 20 cm dolge lovke. Mnogo trdo-živnikov živi v morju. Najbolj znani so kerinjak in morske vetrnice.

WILKIE COLLINS

Nezadosten dokaz

Detektivski roman

»Rada bi videla gospoda Dexterja.«
»Ne morete ga videti.«
»Zakaj ne?«
»Kako ste rekli, da vam je ime?«
»Macallan... gospa Macallan... mati Evstahija Macallan. Zdjaj veste?«
Glas je nekaj godrnjal, nato je zarjajal ključ v ključavnicu.

V temi, ki je bila med gostim drevjem in grmovjem še bolj črna, nisem mogla videti drugega kakor da je nosila ženska z grobnim glasom moški klobuk. Zaklenila je vrata, ne da bi naju pozdravila ali re- kla kar koli; močje je šla pred nama proti hiši. Gospa Macallanova, ki je poznala ta kraj, ji je brez težave sledila, jaz pa sem se skušala čim bolj držati tašine bližine.

»Kakšna lepa družina!« je zasepetala moja tašca. »Dexterjeva sestrčina je edina ženska pri hiši in še ta je bebast.«
Stople smo v prostorno vežo z nizkim stropom. Svetloba majhne svetilke, ki je gorela na drugem koncu veže, ji je dajala še bolj mračen izraz. Na počenih stenah so se tu pa tam videle podobne, a nemogoče je bilo dognati, kaj predstavljajo.

Moja tašca se je obrnila k sestrčini »moškimi klobukom«.

»Nana, hočete zdaj povedati, zakaj ne moreva videti gospoda Dexterja?«
Sestrčina je vzela papir, ki je ležal na mizi in ga dala gospe.

»To je naplajal gospodje: je dejalo pridru- šeno, s hrupnim glasom, to čudno bitje, kakor da ga je že ob sami misli na gospo- darja navdajalo spoštovanje in strah.« Pre- berite, potem pa pojdite ali ostanite, kakor hočete.«

Odprla je nevidna vrata v zidu ter izgi- nila kakor privid, midve pa sva ostali sami v veži.

Tašca je stopila k luči, da bi prebrala list, ki ji ga je bila dala ženska. Stopila sem za njo in ji gledala preko ramena na listič. Na njem je bilo zapisano z velikimi črkami in čudovito krepko pisavo:

»Oznailo — Moja razgreta domišljija deluje. Pred mojimi očmi se vrste podobne junakov. V meni vstajajo od mrtvih veliki močje preteklih časov. Moji možgani so stisnjeni v mojo lobanjo. Kdor koli bi me v tem stanju prišel vzmernjati, tvega svoje življenje.«

Gospa Macallanova se je mirno okrenila k meni in me pogledala s svojim ironičnim nasmehom.

»Se želiš, da naj te popeljem k njemu?«
»Ako bi izpostavila v nevarnost vaše življenje, tedaj ne.«

Tašca je položila listič nazaj na mizo, ne da bi mi odgovorila. Nato je stopila proti obloku, ki se je nahajal na desni strani in okraj, katerega so vodile široke stopnice proti hraslovetu nasadu.

»Pojdite za menoj,« je dejala ter krenila naprej v temo. »Vem, kje ga najdemo.«
Tipaje sva prišli do stopnic, ki so vo- dila v prvo nadstropje in po njih do slabo razsvetljenega stopnišnega presledka, ki ga je prav tako kakor vežo, iz katere sva prišli, razsvetljevala ena sama svetilka, pritrjena nekje v kotu, da je ni bilo videti. Tu so se stopnice zaokrenile v nasprotno smer ter naju privedle do drugega pre- sledka, kjer se je nahajal majhen hodnik. Na koncu tega hodnika sva lahko videli skozi vrata sobo, ki je imela obliko pol- kroga in v kateri je na podstavku ob ka- minu brlela luč ter razsvetljevala ogromno zaveso, ki je padala na nasprotni steni s stropa do tal. Gospa Macallanova je od- grnila zaveso ter stopila na drugo stran, mignil mi, naj ji sledim.

»Poslušaj,« mi je zasepetala.

Za zastorom sva se znašli na mračnem hodniku, na koncu katerega je padal na zaprta vrata žarek svetlobe, ki je prihajal iz neke svetilke. Prislunila sem in zaslišala sem nek glas, ki ga je spremljal gluhi ropot in neke vrste škripanje, prihajajoče z druge strani stene in ki se je zdaj pri- bliževalo, zdaj oddaljevalo, po dokaj veli- kem prostoru, kolikor sem mogla preso- diti. Zdjaj je gluhi ropot in škripanje pre- glasilo besede, zdaj spet je postajalo tišje, kakor da se oddaljuje in glas je postajal močnejši. Vrata so morala biti obložena, ker kljub napetemu prisluškovanju nisem mogla ne razločiti besed, ne ugotoviti, od kod prihaja ropot in škripanje.

»Kaj neki se dogaja na drugi strani?« sem zasepetala tašci na uho.

»Stopaj potih in pridi pogledat.«

Razgrnila je zastor za nama, da je pre- stregla svetlobo, prihajajočo iz okrogle so- be, nato je neslišno pritisnila na ključko težkih vrat in jih odprla. Tako sva skrili v temi gledali skozi odprta vrata. Videla sem, ali vsaj zdelo se mi je, da vidim dolgo sobo z nizkim stropom. Plamen ugašajočega og- nja je dajal edino svetlobo, ki mi je omo- gočila, da sem za silo razpoznala predmete in razdaljo. Ogenj je razlival rožnato svetlobo po sredini sobe ter po nama na- sprotni strani, dočim sva bili midve skoro dočela v temi. Komaj sem vse to opazila, že sem zaslišala tisti gluhi ropot ter škri- panje, ki se mi je približevalo. Na visokem naslanjaču, ki se je premikal na kolesih, je sedelo bitje z valjučjo grivo, bitje, ki so se mu roke naglo premikale navzgor in navzdol ter dajale mehanizmu naslanjača kar največjo brzino. Ko je prišlo skušnjano bitje do mene, je glasno govorilo:

»Jaz sem Napoleon pred Austerlitzem! Jaz govorim in prestoli se rušijo, cesarji padajo, narodi trepetajo in tisoče ljudi se bori in umira.«

V trenutku mi je nastojal izginil izpred oči in človek, ki ga je premikal, je postal drugo bitje:

»Jaz sem Nelson!« je vpil. »Poveljujem floti v Trafalgarju. Zapovedujem s slutnjo v zmago in svojo smrt. Vidim, kako me sprejemajo bogovi medse, vidim svoj po- greb; vidim solze, ki jih preliva moj narod, vidim svoj prihod na slavno angleško gro- bišče; moj spomin bo ovekovalec, pesniki me bodo proslavljali v svojih nesmrtnih pesmih!«

Vozilek je škripal proti drugemu koncu sobe, nato se je vračal proti nama. Znova se je prikazala pred mojimi očmi v slabi svetlobi fantastična in strašna postava na pol človeka, na pol blazine. Ko se je znova oddaljeval, je postal Shakespeare, nadalju- joč svoj pohod po sobi. V trenutku, ko se je bližal kamini, je zagorel poslednji ogo- rek. V svitu plamena naju je človek zagle- dal na pragu odprtih vrat. Vozilek se je nenadoma ustavil, nato se je obrnil in se kakor divja žival zapodil proti nama. Ko- maj sva se mu utegnili umakniti, že se je zapodil v zaveso in jo strgal. Skozi luknjo je prodrla svetloba svetilke, ki je gorela v okrogli sobi. Invalid je ustavil svoj voz- ilek, sklonil je glavo in naju radovedno gle- dal.

»Zmečkal sem jih! Zdrobil sem jih na kosčke, ker so se drznili semkaj!« je mr- mral samemu sebi.

Nato naju je pogledal. V tistem trenutku se je vrnila njegova misel k Shakespeareju in kraju Learju.

»Gonerilla in Regana, moji dve izprijeni hčerki!« je zaklical. »Pekel mi ju pošlji, da bi se mi rogali!«

Kako strelja protiletalsko topništvo

V preteklosti je streljalo topništvo veči- nomo v »črne«, to se pravi, streljanja s topovi so bili vešč samo tisti, ki so bili posvečeni v skrivnost tega oroja, piše nemški podpolkovnik Benary. Danes je tu- di umetnost streljanja poenostavljena in lahko vsakdo strelja ogenj poverjene mu ba- terije.

To velja za navadno topništvo. Nekoliko težje so stvari pri protiletalskem topni- štvu, ki ima svoje cilje v zraku. Ta posel je v toliko nelahek, ker letala ne nudijo mirno stoječega cilja, marveč se premikajo z izredno naglico v treh ploskvah. Zaradi tega je treba pri ciljanju v zrak izraču- nati celo vrsto elementov, da se doseže točka, kamor je namenjen zadetek.

Najprej mora topničar protiletalskega to- pa ugotoviti smer letala. Pri tem ga pod- pirajo podnevi aparati za poslušanje šu- mov, ponoči pa še žarometi. Slušni aparati, ki določajo smer, ujamajo zvočne valove motorjev in usmerijo žaromete proti njim. S tem je obenem prihranjeno zamudno de- lo žarometov, katerim ni treba posebej raziskovati neba. Obenem pa je s tem iz- ključeno, da bi letalo, katerega zasleduje mož pri protiletalski obrambi, bilo posvar- jeno, naj se izmakne grozeči nevarnosti.

Mogoče bo kdo ugovarjal, da zvok potre- buje nekaj časa, preden napravi pot od le- tala do slušnega aparata. S primernimi okreti naprave je tudi ta nevednost pre- magana. Brzina zvočnih valov daje priliko za ugotovitev, s kakšno hitrostjo leti so- vražno letalo. Potem osvetlijo z zemlje le- tala z žarometi od več strani in vsota v svetlobnem stožcu pove, kako velja narav- nati protiletalski top, da ne bo njegov strel oddan v prazno. Baterija torej vidi s svo- jimi merilnimi in usmerjevalnimi napra- vami letalo popolnoma natančno. Čeprav je brzina, s katero zapusti izstreljek topo- skov cev, zelo velika, je vendar potrebno nekaj časa, preden prispe zadetek na cilj. To se zgodi približno v 25 sekundah. V tem času pa je letalo zopet napravilo nekaj poti, tako da je treba računati tudi s tem činiteljem. Računi pri takšnem ciljanju pa morajo biti zelo natančni, da ne nastanejo pomote, kajti že par sto metrov daljave igra tukaj veliko vlogo. Treba je torej ne- prestano zasledovati in kontrolirati brzino, s katero letalo vozi po zraku. Napra- ve za merjenje daljav so tukaj protiletal- skemu topništvu v največjo pomoč. Prav tako je treba kontrolirati morebitno spre- menbo smeri letala in njegovo višino. Pri

tem je treba upoštevati, da imajo letala, posebno letala lahke vrste, neprestano možnost, da spremenijo svojo smer poleta tudi med časom, ko so izstrelki proti njim že na poti. Strelba pri protiletalskem topništvu mora torej računati tudi s tem čini- teljem ter tako rekoč uganiti, kakšne na- mere ima sovražni letalec v tem pogledu. In končno je treba računati še z vremen- skimi činitelji: z vetrom, s težo zraka in temperaturo smodnika, kar vse ni brez vpliva na protiletalsko delovanje.

Smer, brzina in višina letala so elementi, ki nam jih pokaže posebna aparatura, s katero razpolaga vsaka protiletalska bate- rija. Čim krajši je čas, ki poteče med opa- zovanjem vseh teh naprav in med izstrel-

kom, tem verjetneje je, da bo zadetek po- godil cilj. Razume se, da se naprave te vrste nenehoma izpopolnjujejo. Pa tudi strelba pri protiletalskih topovih postaja vedno bolj izurjena. Skoro vsak mož pri protiletalskem topništvu je tako rekoč spe- cialist, ki svojo funkcijo mojstrsko obla- da, poleg tega pa je tako razgledan v svo- jem področju in dovolj izurjen, da lahko vsakdo za vsakega izpadlega tovariša.

Protiletalsko udejstvovanje pomeni traj- no pripravljenost in bliskoviti prehod od počitka k največji borbeni napetosti. Za- radi tega zahteva veliko duševnih in telesnih sposobnosti častnikov, podčastni- kov in možta. Uspehi kažejo, da je pro- tiletalsko topništvo Osi v vsakem pogledu na svojem mestu, kar je važno ne samo za bojišče, ampak tudi za domovino.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

163. Kdo je bil Napoleon II.?
164. Kaj so biseri?
165. Kdo je bil najbogatejši mož starega veka?

166. Tira.

Številke je nadomestiti s črkami, potem dobimo:

I—III: števnik,
I—VII: najvišji vrh v Julijskih Alpah,
III—VI: sivalno orodje.

V—VIII: snov iz ognjenikov,
IV—VIII: del telesa,
IV—IX: uradno osebo,
VII—XII: reko v Južni Srbiji,
X—XII: darilo.

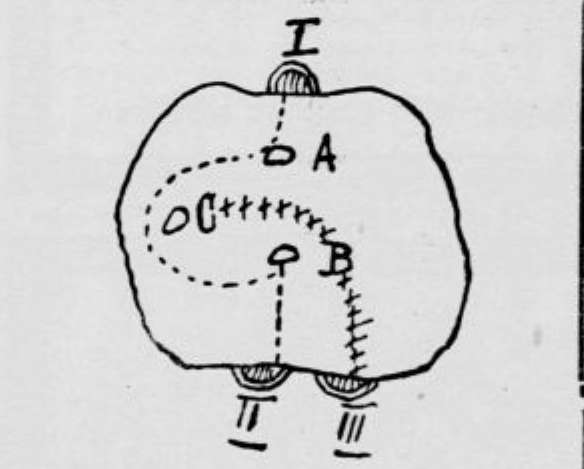
Rešitev nalog 6. t. m.:

163. Svetloba prepotuje zemeljski ravn- v 1 sekundi lahko 7 in polkrat.

164. Višino konj merijo po »rokah« (1 ro- ka = 4 cole).

165. Indijski domačini nagovarjajo Ev- ropko z »memsahib«, t. j. »gospo sahib«; »sahib« pomeni gospoda. Torej: gospo go- spoda.

166. Dve vožnji na jezeru.

Drobne zanimivosti

Ureditev kitajskih rek. V kitajski pro- vinciji šansi so napravili načrt za regulacijo ondotnih rek. Načrt obsega dobo 10 let in predvideva zaposlitev 7 milijonov mož. Re- gulacijska dela naj bi v prvi vrsti pripo- mogla k temu, da reke ne bodo več pre- plavljale bregov in povzročale ogromne ško- de.

Porast veneričnih bolezni na Angleskem. Iz Lizbone poročajo po britanski statistiki za lansko leto, da se je število veneričnih bolezni v primerj z boleznimi te vrste v letu 1941. pomnožilo za 700 odstotkov.

Levi in kače v iztirjenem vlaknu. Pred dnevi je odšel iz Harlema vlak, ki bi bil moral doseči kunočno postajo Nimega. Med tovornimi vagoni tega vlaka je bilo tudi več voz, v katerih so prevažali zveri in prtljago nekega zvernjaka. Ko je vlak bil kakšnih 60 km od Harlema, se je lokomo-

tiva iztirila ter potegnila za seboj nekaj vagonov. Naključje je storilo, da je bil med temi vagoni tudi vagon z levi in kačami, ki so porabili ugodno priliko, da so zapu- stili svoje kletke ter se raztepli po okolici, kar je povzročilo velik strah med prebiva- lci. Treba je bilo prirediti pogon na zverne ter so morali dva leva ustreliti z revolverjem. Ostale leve so ujeli, kače pa so prav tako izvabili, da so se vrnile v klet- ke. Ko so odstranili vzroke nesreče, je vlak po presledku šestih ur nadaljeval svojo vožnjo.

Velik požar v Parizu. V desetem okra- ju pariškega mesta je izbruhnil v skladu sli- ke izvozne trilke ogenj, ki je nastal za- radi napake v napeljavi za centralno kur- javo. Ogenj je povzročil tako hudo škodo, da se je zrušila hiša, ki je imela več nad- stropij, na kup. Škoda gre v milijone.

Pravkar je hotel okrog ogle, ki je med glas- nim cviljenjem začutil in videl temen stvor, ki si je hotel priboriti pot med njegovimi no- gami. Bil je pes z ročno košarico v gobcu, ki je cvilel in šepajoč, ob zidu počasi lezel naprej. Oskar se je nankrat zdrzil: pogledal je pazljivo in zazdelo se mu je, da psa po- zna.

»Bili!« je zaklical in četveronožec je takoj spremenil smer in se z repom med nogami pri- bližal tistemu, ki ga je klical. Res je bil Bil, iz mesa in kosti; zdaj predvsem iz kosti, res je, toda bil je prav on! Oskar je pobožal ži- val, vzela košarico in kos popisane papirja iz nje. Pristopil je k električni luči in bral:

»Dragi Terenzio prosim vas, pošljite mi še nocoj po Bilu običajno večerjo; bodite uve- reni, da vam bom plačal dolg takoj, ko bom prodal nove slike.« P. S. Prosim, poskrbite tudi za psa.

Pod prvim delom listka je gostilničar pri- pisal: »Ne in ne! Dovolj je z angleškimi ob- ljubami! Dokler mi ne plačate zaostanka, vam ničesar več ne pošljem!« Pod P. S. pa je Te- renzio napisal: »Za psa na drug način.« — Nu, videlo se je, kako lepo je poskrbel za Bil!

Oskar je omahoval premišljujoč: »Revež, prav on je!« Odločil pa se je takoj, Dal je Bilu košarico med zobe in mu sledil

A NEKDOTA

VOLTAIRE IN GOST

Neki bogataš, ki je bil znan tako po svo- ji neotesanosti kakor po kratki pameti, je povabil Voltairea na kosilo.

Voltaire je z velikim tekom jedel in go- stitelj se ni mogel premagati, da ga zaradi tega ne bi zasmejal, češ da bi si ne bil nikdar predstavljal, da bi mogel velik fi- lozof pokazati tako navdušenje za dobro- te, ki so na mizi.

Na to je Voltaire odvrnil:

»Zelo lepo, tako boste vsaj v bodoče ve- deli, da je dala Narava, kar je dobrega za vse ljudi in ne samo za bedake!«

IZ LJUDSKE POVESTI

... in razbojnik so ujeli dobrega in plemenitega moža ter ga neusmiljeno mu- čili. Vsak dan so mu odsekali po en prst z roke ali noge... Celih sedem tednov je moral ubogi človek prenašati nepopi- sne muke.

KRATKO VESELJE

— Gospodična Mira, ali bi bilo vašemu očetu po volji, če bi postal njegov zet?

— Mislim, da bi ga to celo zelo vese- lilo... Njega vesele vedno nečiste stva- ri kakor mene.

PRI ZENITVENEM POSREDOVALCU

»Prosim fotografijo te dame,« je rekel zenitveni kandidat, »ki ima 200 tisoč lir dote.«

»Obžalujem,« je odgovoril posredovalec, »to ni pri nas navada. Če presega dote 150 tisoč, ne kažemo fotografij neveste!«

Enzo ni čakal, da bi željo ponovil. Nemudo- ma je razpostavil ob prosto steno pol tucata slik.

— Dobro... dobro; in kaj delate, če smem vprašati.

Enzo ni takoj odgovoril, tako ga je pre- netilo nenavadno vprašanje; potem je povzel: »Kaj delam? Lepa je ta, prodajam jih.«

— In... dobite koga, ki jih kupi? Dobro, poslušajte mladenič: moja žena in moja hčerka bi vas zelo radi videli. Ali sprejmete moje po- vabilo drevi na večerjo?

— Toda jaz resnično...

— Ne, ne! Ne dopuščam ugovorov. Priča- koval vas bom pri večerji; na svidenje drevi ob dvajsetih. Evo naslov! In ne pozabite Bili!

Doma pri kosilu je Oskar razlagal: »Res nima niti pare; toda je iz dobre družine in zelo priden sinko. Jaz pa bi v svojem podjetju nujno potreboval pomoč: moral bi sprejeti uradnika. Če postane moj zet, bi Enzo Romani mogel postati tudi moj poslovni član.«

Medtem ko je oče govoril, je Olginro srce trepetalo od radosti in ače pijana duša je dala njenim očem čudovit ogenj.

— Kdo ti je pa povedal, da more nekdo, ki je študiral arhitekturo in slika, pomagati pro- dajati tvoje blago? — je podvomila žena.

— Jaz ti rečem! Jaz draga moja Tilda! Člo- vek, ki mu uspe prodajati slike, kakršne je meni pokazal, bo kar neprekosljivo prodajal blago!

Kocka je padla. In Enzo Romani, ki je opu- stil perspektivne in planimetrične načrte, pa- lete in čopiče, slihe in slike, se je poročil z Olgo Timondo in postal večerjavec z živili.

Selio Fiori:

Bilo je napisano

Enzo Romani, mlad, nenavadno prikupne vnanosti in lepah nad, je absolvirar umetnosti licej. Človek na mestu; v neredu je bila vsa- sih le njegova prehrana, ki je bila tudi edini vzrok njegove slabe prebave. Po izpitu je šel na letovanje.

Nas Enzo je diplomiral v arhitekturi; drznil pa si je tudi slikati. Vsekar, bil je mladec, polno dobre volje in nad vsem fantazije. In, da bomo odkriti: v svoje slike je daval toliko fantazije da si s težavo razbral, kakšne sorte so njegova dela. Sicer se to naš dan, mnogo- krat dogaja. V arhitekturi pa je bil Enzo Ro- mani neprekosljiv v gradnji — gradov v obla- kih! Tu je bil višek. Blesteč dokaz za to je doprinesel, ko se je v Cortini seznanil s ko- maj osemnajstletno gospodično Olgo hčerko edinko Oskarja Timonda, večerjaveca z ži- vili, ki si je s pomočjo trgovine ustvaril vsega uvaževanja vredno premoženje.

Enzo ni bil sam v Cortini. Spremljal ga je Bil, nečlovek, prijatelj radosti in bolečin, na- sled in postov. Slika razumna žival je bil psi- ček Bil. Ne samo prijatelj; bil mu je tudi go- roče postrežljivi sluga. Bil je vsako jutro naj- prej ob določeni uri zbudi gospodarja in mu prinesel obloko: srjajo, spodnjice, hlače, nogav- vice, čevlje kar je Enzo vsak večer pre- je legel v posteljo, stresel povsod; včasih kar po tleh prostornega podstrja petnadstojne palače, v kateri je stanoval.

Če je Enzo Romani uporabljal svojo naj- boljše fantazijo za zidanje gradov v oblakih, s. lahko predstavljamo ves sijaj tistega, kar

Še o Bogataju in tovariših

Morda zadnje poglavje o morda zadnjem table-teniškem turnirju minule sezone

K večeršnjim podatkom o zadnjem table-teniškem turnirju v spretni režiiji sportne sekcije Hermesa nam je naš sodruknik napisal še naslednjih nekaj opazovanj:

Neugnani table-tenisti so imeli v soboto, nedeljo in ponedeljek, kakor so napovedali, svoj »zadnji« nastop v tej sezoni. Nj pa še bil niti ta nastop pri kraju, ko so se že dogovorili za naslednjega in se še sporekli povrh, kdo naj priredi še enega... Toliko naj bo za uvod, da boste videli, da ti morda še ne mislijo pospraviti svojih loparjev, nuz in mrež, v katere so letos ušli lepo število novih pristašev in navdušenih igralcev.

Na tekmovalju, ki ga je priredil zopet Hermes in katerega organizacija je bila zlasti v nedeljo zelo dobra, je nastopilo zopet preko 100 tekmovalcev in tekmovalk, ki so tekmovali v vsega skupaj sedmih kategorijah, ki so bile vse, razen damskih prvenstva, zasedene zelo številno in ni čudno, da se je tekmovalnje zavleklo do tretjega dneva, dasi so neprestano igrali na štirih mizah.

Najbolj so se seveda izkazali »opet stari rutinirani igralci, med njimi zlasti

Bogataj (Hermes),

ki je dosegel kar štiri zmage, od katerih je bil najbolj vesel seveda one v skupnim pojedincev. Prav tako dobro so se odrezali tudi Hermežani v celoti, kajti pribrorili so si prav toliko prvih mest, ki so mnogo drugih vidnih. Med favoriti je zopet razočaral svoje pristaše Bradeško, ki si je sicer pribroril vstop v finale, kjer pa se je moral zadovoljiti samo s četrtim mestom. Posebno dobro in tudi efektivno je igral v tem tekmovalju

Požnel (Hermes),

ki bi bil sskoraj zasedel prvo mesto med posamezniki. Od ostalih moramo zlasti še pohvaliti Krečiča, ki je po precej dolgem odmoru in zelo kratkem treningu pokazal pravo igro in tudi začel zmagati v skupini B, dalje Medveda, ki se je plaširal pri poedincih med prvo osmorico ter slednjč Morana, ki je bil tudi že zelo blizu finala in je že v 1. kolu odpravil nevarnega Šuberta.

Posebno presenetljiva je bila skoraj gladka zmaga Hermesa I. nad Korotanci v tekmovalju moštev, kjer je doživel Bradeško kar dva poraza, najprej pri Bogataju in nato še pri Požnelu.

Drugeče kakor na prejšnjih turnirjih je bilo tudi damsko tekmovalje na zadovoljivi višini, čeprav so nastopile samo štiri — toda najbolje. Posebno inoramo pohvaliti Fuginovo, ki je od vseh največ napredovala in bi zaslužila tudi prvo mesto — pravijo, da ima odličnega trenerja — čeprav lahko rečemo, da je bilo vprašanje zmagovalke zelo odprto, ker so vse štiri močno izenačene, kar kažejo že sami izidi, ki so zahtevali večno po 3 sete. Zmagovalca Pogačarjeva je pokazala zelo dobro obrambno igro in pa, kar je tudi odločalo — največjo mišnost.

Pri juniorjih so imeli zopet glavno besedo Stefan Strojnik, Potočnik, Meden in Miakar. Zelo nevarnega nasprotnika je imel zmagovalac v Jankoviču, ki ga ni porazil ravno fair.

Po tekmovalju je bilo zmagovalcem razdeljenih 26 krasnih, večinoma praktičnih nagrad, ki so jih nagradenci res zaslužili vzpričo vztrajnega treninga.

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 8. APRILA 1943/XXI.

7.30: Slovenska glasba. 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 12.20: Plošče, 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Napevi in romance. 13.00: Napoved časa — Poročila v italijanski. 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. 13.25: Prenos za Nemčijo. 14.00: Poročilo v italijanski. 14.10: Vojaške pesmi. 15.00: Poročilo v slovenski. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Koncert antične in sodobne glasbe. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Lahka glasba. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.40: Simfonični koncert vodi dirigent Alceo Galliera. 21.40: Predavanje v slovenski. 21.50: Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec. — Operna glasba. 22.15: Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini. 22.45: Poročila v italijanski.

A. ALEXANDER:

10

POZABLJENI NAPEV

ROMAN

Zakaj se tako tenkovestno prikriva podrobnost, ki bi jo imel vsak državljani pravico zvrediti in ki ima vsako oblastvo neustajljivost dolžnost, da jo razglasi? Zakaj kriminalna policija ne pove, da gre polovica zločinov, ki so jih v zadnjih mesecih baje izvršili »neznani storilci«, na rovaš enega samega mogočnega poedince? Poudariti je treba, da je izraz »mogočnega« docela upravičen, če pomislimo, kako klavirno so se izjalovili vsi poskusi policije, da bi ga dobila v roke.

Mimo tega bi bilo koristno vedeti, zakaj se obsežno gradivo, ki zadeva tega človeka, hrani na skritem kraju in zakaj so vsi spisi, ki se nanašajo nanj, označeni z začetnico »W« namesto njegovim imenom, čeprav je vodilnim uradnikom dobro znano, da se piše Wilkins?

Ze danes vemo, da bo zadeva »Ala Fullerja« najpozneje čez teden ali dva tedna končala v tistem tajnem skrivališču pod značko »W 104« ali morda tudi »W 105«, kjer bo čakala nadaljnjih, kakor se je zgodilo že s prejšnjimi 103 zadevami. Izmed teh 103 zadev se jih nanaša devet in petdeset na umore

GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 8. aprila, ob 18.30: Veliki mož. Red Četrtek. Petek, 9. aprila: Zaprti. (Generalika.) Sobota, 10. aprila, ob 18.30: V času obiskavanja. Premiera Red Premierski. Nedelja, 11. aprila, ob 15: V času obiskavanja. Izven. Cene od 20 lir navzdol. — ob 18.30: Prava ljubezen. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

»Veliki mož«, izvorno delo dr. Ljube Premerjeve. Osebe: Vrhunec — VI. Skrbnik, Praznikova — Starčeva, Praznik — Cesar. Nada — Rasbergerjeva, Zorin — Brezgar, dr. Vodina — Peček, dr. Močerad — Košuta, prof. Pivnik — P. Kovič, Vovk — Lipah, Lisjak — Košič, Modrijan — Raztresen, Skaza — Bratina, Grajšek — Blaž, Mogočnik — Drenovec, Kresnik — Nakrst, Milka — Sanci-nova, Komisar — Gorinšek, Režija: Milan Skrbnik, Scena: A. Gerlovičeva.

E. Gregorin: »V času obiskavanja.« Drama bo uprizorjena v velikonočnem času, t. j. od tih sobote, 10. t. m., do velikonočnega ponedeljka, 26. t. m. E. Gregorinova pasijonska drama »V času obiskavanja«, osem postaj o Jezusovem poslanstvu. Nastopajo: Marija — Starčeva Jezus — Gregorin, Janez — Verdonic, Simon-Peter — Bratina, Juda iz Karije — Nakrst, Vel. duhovnik — P. Kovič, Prvak starčšin — VI. Skrbnik, Rabi Gamaliel — Presetnik, Farizej — Gorinšek, Saducej — Lipah, Poncij Pilat — Peček, Stotnik Petronij — Drenovec, Gladiator iz Galije — Potokar, Veronika — Simčičeva itd. Režija ima avtor g. E. Gregorin. Glasba, ki spremlja delo skozi vsa dejanja, je delo prof. M. Tomca.

OPERA

Četrtek, 8. aprila, ob 18. uri: Madame Butterfly. Premiera, Red Premierski. Petek, 9. aprila: Zaprti. Sobota, 10. aprila, ob 18: Zemlja smehljaja. Izven. Cene od 28 navzdol. Nedelja, 11. aprila, ob 18.30: Sirota Marko — Obuti maček. Prireditelj GILLa. — ob 18: Thais. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Prva letošnja uprizoritev Puccinijeve opere »Madame Butterfly« bo za premierski abonma v četrtek, 8. t. m. Opera je deloma na novo zasedena. Tenorsko partijo Pinkertona bosta pela Lipušček in Sladoljev, partijo konzula Sharplessa g. Popov, partijo Gora Sladoljev in J. Rus. Pri

premieri bo pel Pinkertona Lipušček, Gora Sladoljev. Butterfly poje Heybalova, Suzuki — Golobova, Kate Pinkerton — Spanova, princ Yamadori — Dolničar, bonec — Lupša, komisar — M. Gregorin, uradnik registrature — Skabar, mati — Skrjančeva, Opero dirigira D. Zebre, režira C. Debevec, in scenarist: A. Foriga.

Morda še ne veste,

— da je črno morje sestavljeno iz treh plasti. Gornja plast je globoka 15 metrov in je skoraj izključno iz rečne vode; srednja, ki vsebuje neznatne količine soli, je iz raztopljenega ledu; spodnja pa vsebuje zelo malo kisika. Zaradi tega je to morje zelo temno in je dobilo tako ime;

— da so v Münstru v Nemčiji še v preteklem stoletju čakale ženina težke preizkušnje. Ko so bili poročni obredi v cerkvi opravljeni, je moral teči ob nevestini kočiji do doma; tam je moral svatovsko obleko zamenjati z delovno in med gostijo opravljati domača dela ter se naposled postaviti za nevestino stolicu s praznim krožnikom pod pazduho in tako prisostvovati pojedini;

— da so prebivalci zooloških vrstov, razen opic, med letalskim napadom zelo hladnokrvni;

— da so leta 1500, brezuspešno oblegali grad Müden na N'ozemskem. Kar ni doseglo orožja, pa je dosegla zvijača. Položili so velik sod na voz in ga odpeljali pred obzidje. Branilci so mislili, da jim grozi strašen top in so rajši odprli vrata;

— da so ključavnice, seveda v enostavnejši obliki in iz lesa, poznali že 2000 let pred Kr., sodobna ključavnica pa se je pojavila konec 17. stoletja;

— da cebre pijejo na studencu po določnem redu: najprej samci, potem samice (matere) in naposled mladiča. Če mlada cebra ta red prekrši, jo odrasla takoj prepodi na njeno mesto;

— da je nek argentinski mehanik izumil robota-dojiljo, ki zna med drugim tudi uspraviti dojenčke;

— da je neki krojač v Stockholmu za stavo napravil v dveh urah celo žensko obleko;

— da so v švicarski soferiji po petih letih službe (diklovani s svetinjo, ki jih naredi nedotakljive v pogledu prekrškov cestnih predpisov;

ZAHVALA

Za odkritosrčne dokaze iskrenega sočustvovanja, ki smo jih prejeli ob prerani izgubi naše nad vse ljubljene-zlate hčerke, gospodične

BERNIK MIJE

izrekamo našo najprisrčnejšo zahvalo.

Posebno zahvalo izrekamo vodstvu gimnazije pri Uršulinkah, bivšim sošolkam za prekrasno petje, ter bivši sošolki gđ. Černigoj Vlasti za v srce segajoči nagrobni govor, ravateljstvu in gospodu razredniku trgovske akademije ter sošolkam, vodstvu in strežniškemu osebju interne klinike, vsem darovalcem prekrasnih vencev in svežega cvetja, ter končno vsem onim, ki so našo nepozabno hčerko v tako velikem številu spremili na njeni poslednji poti k večnemu počitku.

Sv. maša zadušnica za blagopokojno se bo darovala v petek, dne 9. t. m. ob pol 7. uri v farni trnovski cerkvi.

Ljubljana, dne 7. aprila 1943.

Globoko žalujoči starši in ostalo sorodstvo.

Umrla nam je naša dobra mama, gospa

HELENA MAGISTER

roj. Zakotnik

posestnica in gestilničarka

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, dne 8. aprila 1943 ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Zaloška cesta št. 143, Moste, na pokopališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 6. aprila 1943.

Žalujoči hčerki CIRILA in MINKA ter ostalo sorodstvo

Splošno snaženje v Bolgariji

Teden higijene za kmečko prebivalstvo — Uspešni kulturni tedni

Bolgarsko kmetijsko ministrstvo je pokrenilo v začetku letošnje pomladi posebno akcijo pod geslom »Snažnost bolgarske vasi«. Upravni organi solskih in zdravstvenih oblasti in mladinskih organizacij ter gojenci kmetijskih šol bodo prišli za delo, da bodo bolgarske vasi temeljito očistene. Gre torej za splošno čiščenje po vsej Bolgariji. Vse hiše bodo prebeljene, znotraj pa temeljito očistene, pa tudi pohištvo in obleke bodo osnažene. Družine, ki so v pogledu snage posebno malomarne, se bodo morale ukloniti nekaterim zasilnim ukrepom. To velja zlasti za cigane, ki so znani po svoji nesnagi. Splošno čiščenje se nanaša tudi na kmetije, vrtove, parke, ceste, trge in javna poslopja. Sodobno dreve bo namazano z apnom, prostor okrog javnih in zasebnih vodnjakov pa tlakovan.

To je prvi primer, da se je Bolgarija odločila za splošno čiščenje in da je ministrstvo naslovilo na prebivalstvo poziv, naj pazi v interesu zdravja na snago in čistočo. Ne glede na to so pa izdale oblasti zadnja leta mnogo ukrepov, da se je položaj glede higijene znatno zboljšal. Tako so organi kmetijskih šol opravili po vaseh nad 4000 renoviranj ter ločili v 800 primerih kmečko gospodinjstvo od gospodarskih poslopij. Bolgarske vasi so večinoma v pogledu snage zaostale. Marsikje prebivajo ljudje in živina pod isto streho. Nad 700.000 kmečkih hiš je bilo preskrbljenih z dobro pitno vodo.

Gledališko življenje v Nemčiji

Po najnovejši statistiki, sestavljeni lani 15. oktobra, je imela Nemčija v sezoni 1942-43 332.287 gledaliških sedežev in stojiš, v sezoni 1941-42 pa 328.695. Všteta so tudi gledališča na prostem, ne pa gledališča v zasedenih pokrajinah. Gledaliških poslopij je imela Nemčija lani 358, predlanskim pa 350. Zanimive podatke o gledališkem življenju v Nemčiji priobčuje »Nemški gledališki letnik 1943«. V sezoni 1942-43 je imela Nemčija 42.678 gledaliških moči, v sezoni 1941-42 jih je imela 41.269, v sezoni 1938-39 36.441, v sezoni 1936-37 28.012, v sezoni 1932-33 22.045. Iz teh podatkov je razvidno kako se je gledališko življenje v Nemčiji zadnja leta naglo razvijalo.

Tudi zanimanje za gledališče je bilo v Nemčiji zadnjih 10 let od leta do leta večje. Od 340 gledališč je 251 takih, ki traja njihova sezona skozi vse leto. V sezoni 1938-39 je bilo takih gledališč samo 128, v sezoni 1932-33 je imela Nemčija samo 17 potujočih gledališč, v sezoni 1942-43 pa 28. Čeprav so zdaj prometne razmere zaradi vojne mnogo težje, kakor so bile pred 10 leti. Od 1941 do oktobra 1942 je padlo na bojišču 96 gledaliških igralcev.

Sladkorna bolezen na Madžarskem

Na Madžarskem so našli 10.940 žrtev sladkorne bolezni in sicer 45% moških in 55% žensk. Zanimivo je, da je med bolniki skoraj polovica Židov. Od 4933 moških, ki jih muči sladkorna bolezen, je 1721 Židov, od 5007 žensk pa 2375 Židinj. Umrljivost za sladkorno boleznijo se je povečala v zadnjih letih za 50%.

Preskrba Budimpešte z mesom

V Budimpešti in tudi v drugih madžarskih mestih so nastale zadnje tedne občutnejše ovire v preskrbi z mesom. Klavne živine je začelo namreč primanjkovati. Ministrstvo za prehrano je pozvalo trgovce z živino, naj nakupijo dovolj živine, da to prebivalstvo mest preskrbljeno z mesom. Poleg tega je pripravilo ministrstvo večje množine mesnih konzerv in odredilo, da se razdeli med prebivalstvo Budimpešte več jaje.

Ni z Guatemale v domovini

Iz Stuttgarta poročajo, da je prispelo tja iz Lisabone nad 300 nemških izseljencev iz Guatemale. Prispeli so večinoma žene in otroci. Med vojnjo je skrbela za nje inozemska organizacija. Na glavnem kolodvoru v Stuttgartu so jih pozdravili zastopniki zunanjeje ministrstva, stranke, nemškega inozemskega instituta, inozemske organizacije. Ureda za nemške inozemske zadeve, mesta in Tujsko prometne zveze.

Sedanja akcija bo olajšana s tem, ker so kmečko ljudstvo samo zelo zanimala za njo in bo po svojih najboljših močeh sodelovalo. V mnogih primerih bodo potrebna samo navodila, vse delo bodo pa opravili kmetovalci sami, ker so spoznali, kako važna je snaga za ljudsko zdravje.

Pa tudi na kulturnem polju je dobila Bolgarija nedavno novost, namreč kulturni teden. V velikih podunavskih vaseh Latnica, Levski in Kamenec je bil v nedeljo teden otvoren že deseti kulturni teden. Kakor dosedanje, je dosegla tudi ta prireditel velik uspeh. Kmečko prebivalstvo je v množicah prihitelo k gledališkim predstavam, koncertom in predavanjem. Dvorane javnih čitalnic so bile pretesne, da bi mogle sprejeti vse občinstvo. Nobena večja bolgarska vas ni brez čitalnice. Po čitalnicah prideja šolska mladina gledališke predstave. Tudi za potujoča gledališča se bolgarsko kmečko prebivalstvo zelo zanima.

Kulturni teden po vsej Bolgariji je organiziralo prosvetno ministrstvo ob sodelovanju Društva pisateljev, Narodnega gledališča in Zveze čitalnic. Sodelujejo pa najboljše umetniki in pisatelji. Bolgarsko ljudstvo zna ceniti pomen te kulturne prireditve, kar se kaže tudi v obisku vseh gledaliških predstav in predavanj. Sodelujejo umetniki in pisatelje sprejemajo povsod v špalirjih, hiše po vaseh so okrašene z zelenjem in cvetjem, Topli sprejemi predstavnikov kulturnega življenja dokazujejo, kako hrepeni bolgarsko kmečko ljudstvo po izobrazbi in omiki.

Izsiljevalna afera

V Visoki Tatari so oblasti odkrile izsiljevalno afero. V zvezi z izsiljevanjem sta bili aretirani hči bivšega francoskega poslanika v Pragi Madelaine Comee in neka Elizabeta Schott iz Olomuca. Francozinja se je bila seznanila v neki berlinski bolnici z dozdnevno pevko Elizabeto Ružička, ki je hotela preskrbeti dovoljenje za prehod čez mejo. Za 2000 mark ji je preskrbela ponarejen slovaški potni list na ime Marija Sandrih. S tem potnim listom je prišla Francozinja preko Dunaja na Slovaško, kjer je nastopala kot pesalka Kmalu po tem se je pojavila Ružička ki se je pl-sala v resnici Schott s svojim dozdnevnim možem in oba sta izsilila od Francozinje s ponarejenim potnim listom 42.000 kron končno pa nasilno še več oblek, kožuho in ne in nakita v vrednosti 125.000 kron. Afera je prišla potom ovadbe na dan. Schottova je bila aretirana, njenega dozdnevnega moža pa policija še išče.

Milostna vrv

Čuden običaj so imeli do francoske revolucije na dvoru in Cieve. Kadar je prevzemal vladne posle nov deželni knez, so v svečani povorki vlekli po mestu takozvano milostno vrv. To je bila 18 klafter dolga črnobela vrv. Skozi mesto jo je vlekel vitez na konju. Konec vrvi je nosil za vitežem oproda. Tisti, ki jih je v mestu kakor koli žulil čevelj, so že komaj čakali na to priliko. Vsak, kdor je hotel izprositi milost za tega ali onega, je odnesel kosček vrvi. Čudna procesija se je pomakala proti gradu, kjer so se končno zbrali na dvorišču vsi prosilci, ki so bili potem predstavljeni knezu. Njegova tradicionalna naloga je bila po možnosti upoštevati vse njihove prošnje in želje.

Solnčnice v dunajskih parkih

Tudi parki in dunajskih predmestjih so prilagodili svoje lince vojnemu času in dobili večji gospodarski pomen. V njih so namreč začeli pridelovati oljarice zlasti solnčnice. Poskusi v lanskem poletju so pokazali, da se delo in stroški bogato plačajo. Zato bodo letos porabili vse predmetne parke za pridelovanje oljaric. Lanski pridelek solnčnic je bil 10-kratno.

Čitateljem v Srbiji

Na vprašanja od raznih strani sporočamo čitateljem »Jutra« v Srbiji, da se lahko na naš list tudi naročijo. Naročnike sprejema tiskarna PRESSA A. G., Beograd, Vlakovičeva 8 (tel. 25-552 do 25-555; pošt. pretnica 630). Tja se obračati tudi z reklamacijami glede dostavljanja lista. — Mesečna naročnina znaša Din 96.—.